

**ДУНДГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон, 7-р баг, Сайнцагаан сум
Дундговь аймаг 48090 Утас: 70592439, 70592208,
70593208, Цахим хаяг: dundgovi@audit.gov.mn

**ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН САЙХАН-ОВОО
СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
ХОРООНД**

4825.04.23 № 99
танай _____ -ны № _____ -т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох Сайхан-Овоо сумын “Ардчилсан нам”-ын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит, Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Орон нутгийн 2025 оны төсөв, 2025-2026 оны төсвийн төсөөлөл, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Сайхан-Овоо сумын “Ардчилсан нам”-ын хорооны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн

4825020357

зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Сайхан-Овоо сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох “Ардчилсан нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (7 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Дундговь аймгийн Сайхан-Овоо сумын Сонгуулийн хороонд

Хавсралт 7 хуудастай.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Р.МӨНХТОГТОХ

ХЯНАСАН:
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР Т.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

БОЛОВСРУУЛСАН:
АХЛАХ АУДИТОР Д.ИХБАЯР

САЙХАН-ОВОО СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
СУМЫН ИТХ-ЫН 2025 ОНЫ НӨХӨН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

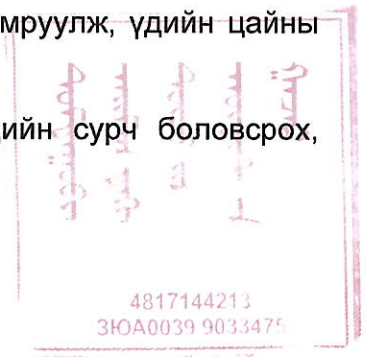
2025 он

НЭГ. ИРГЭН БҮР ЭРҮҮЛ СУМ

- 1.1 Иргэн бүрийг жил бүр эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг оношилгоонд хамруулна.
- 1.2 Иргэдийн халдварт болон халдварт бус өвчлөлийг бууруулна.
- 1.3 Эх болон нярайн эндэгдлийг бууруулна
- 1.4 Эко сумын төв болгох зорилт тавин ажиллана
- 1.5 Эхчүүд эмэгтэйчүүдийн эсэн мэнд амаржихуйн чиглэлээр “Эхчүүдийн сувилал”-ийг хувийн хэвшил, төрийн оролцоотойгоор байгуулна.
- 1.6 Эмнэлгийн сул орны боломжид тулгуурлан хүүхдийн болон ахмадын "Эмчилгээний дараах сувилахуйн болон нөхөн сэргээх төрөлжсөн сувилал"-ыг байгуулах хувийн хэвшлийн санал санаачилгыг бүх талаар дэмжин хамтран ажиллана.
- 1.7 Эмнэлгүүдийг алсын зайн оношилгооны техник хэрэгслээр хангаж цахим харилцаа, цахим оношилгоо хийх боломжийг бүрдүүлж 3-р шатлалын эмнэлгүүдтэй хамтран ажиллаж, оношилгоо эмчилгээний шинэ технологийг нэвтрүүлж, эмч мэргэжилтнүүдийг ажлын байран дээр нь мэргэшүүлэн иргэдэд үзүүлэх тусламж үйлчилгээг сайжруулна.
- 1.8 Тэмбүү, бэлгийн замын халдварт өвчингүй сум болох зорилт тавин ажиллана
- 1.9 “Эрүүл өсөлт” хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхдийн өвчлөлийг эрт илрүүлэн эмчлэх, ирээдүйд учрах эрүүл мэндийн эрсдлээс бага насанд нь сэргийлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.10 Шинээр төрсөн ээжүүдэд “ШИНЭ ИРГЭН” төслийг хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ИРГЭД НЬ ЭРДЭМ БОЛОВСРОЛТОЙ СУМ

- 2.1 Багш, удирдах ажилтны мэргэшлийг дээшлүүлж, боловсролын салбарт ажиллагсдын нийгмийн хамгааллыг сайжруулна.
- 2.2 Бүх шатны багш нарыг багаар нь урамшуулах системийн улам сайжруулж боловсролын чанар хүртэмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.3 Цэцэрлэг, бага ангийн сурагчдыг “СҮҮ” хөтөлбөрт хамруулж, үдийн цайны чанар дээр анхаарч ажиллана.
- 2.4 “ХҮҮХДИЙН САН” хөтөлбөрийг боловсруулж хүүхдийн сурч боловсрох, хөгжих боломжийг хангана.

2.5 Хүүхдэд тулгарч буй дээрэлхэх, үе тэнгийнхэний дарамт, шахалт болон эрүүл мэнд, сэтгэцийн бусад сорилт, бэрхшээлтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн төсөл хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВ. ГЭР БҮЛ, ХҮҮХЭД ЗАЛУУЧУУД БА СОЁЛ, СПОРТ, НИЙТИЙН БИЕИЙН ТАМИРЫН ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ

3.1 Төв болон хөдөөгийн иргэдийг зээлийн хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй сууцанд амьдрах боломжийг бий болгоно.

3.2 Орон нутагт ажиллаж буй залуучуудыг дэмжих хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

3.3 Иргэдийн хуримтлал үүсгэх дадлыг бий болгохын тулд "Хүртээмжтэй хуваарилалт- Хуримтлалтай иргэд" хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ

3.4 Хүүхэд харах үйлчилгээ, гэр цэцэрлэг байгуулан, СӨБ олгох үйл ажиллагаа эрхлэх иргэд, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн санал санаачилгыг онцгойлон дэмжиж орчин үеийн шаардлага, олон улсын жишигт хүргэхэд хамтран ажиллана.

3.5 "Ахмадын байгууллагууд"-ын үйл ажиллагааг дэмжиж санхүүжүүлэх тогтолцоог бий болгож, шаардлагатай хөгжмийн хэрэгсэлээр хангана

3.6 Соёлын төвийг стандартад нийцүүлэн хөгжүүлэх бодлого баримталж, шаардлага хангасан чанартай тоног төхөөрөмжөөр хангана.

3.7 Хүүхэд, залуучууд, ахмадуудад зориулсан амралт зугаалгын томоохон талбайг бий болгоно.

3.8 Хиймэл нуур байгуулах, говийг усжуулах төсөлд хамруулах ажлыг олон улсын байгууллага, улсын төсөв, хувийн хэвшил зэргээс хөрөнгө оруулалтыг бүрдүүлж ажиллана.

3.9 Соёлын биет болон биет бус өвийн хадгалалт, хамгаалалтыг сайжруулна

3.10 Түүх, соёлын хосгүй дурсгалт газар нутгаа улсын тусгай хамгаалалтанд оруулж хамгаалалтын бүс тогтооно.

3.11 Нийтийн биеийн тамирыг бүх шатанд хөгжүүлнэ.

3.12 Спортын клубуудыг амжилтаар нь дэмжих бодлого баримтална.

3.13 Үндэсний болон багийн спорт клубуудыг дэмжих бодлого баримтална.

ДӨРӨВ. ИРГЭД НЬ АЖИЛТАЙ ОРЛОГОТОЙ, АМЖИРГААТАЙ СУМ

4.1 Цагийн хөлсний системийг шаардлагатай салбаруудад нэвтрүүлнэ.

4.2 Малын мэдээллийн нэгдсэн сантай болно.

4.3 Мах махан бүтээгдэхүүн ангилан ялгах, хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, жижиг үйлдвэрийг хувийн хэвшилд тулгуурлан байгуулан ажиллуулна.

4.4 Иргэд хувийн хэвшлийн санаачилга оролцоотой хүлэмжийн төрөлжсөн үйлдвэрлэл явуулах боломжийг бүрдүүлнэ.

4.5 Мал эмнэлгийн тогтолцооны шинэчлэлийг төгөлдөржүүлж, малын эмч, зоо-техникчдийг тэтгэлэгт хөтөлбөрөөр бэлтгэн, хөдөө орон нутагт ажиллуулна.

4.6 “Бизнес эрхлэгчдийг” дэмжих хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

4.7 Мах, сүү, шувууны эрчимжсэн фермерийн аж ахуй эрхлэх иргэн, аж ахуй нэгжийг бодлогоор дэмжинэ.

4.8 Орон нутгийн онцлогтой брэнд бүтээгдэхүүнийг дотоод, гадаадын зах зээлд гаргах нутгийн иргэдийн өргөн оролцоотой хоршоодыг байгуулахыг дэмжинэ.

4.9 Малын гоц халдварт, халдварт өвчний тандалт, хяналтыг тогтмолжуулж, эрсдэл бүхий бүс нутгийн малыг урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд хамруулж, мал сүргийг бүрэн вакцинжуулж, тайван тайван бүсийг бий болгоох арга хэмжээг тогтмол авч ажиллана.

4.10 “Хариуцлагатай, чинээлэг малчин” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ

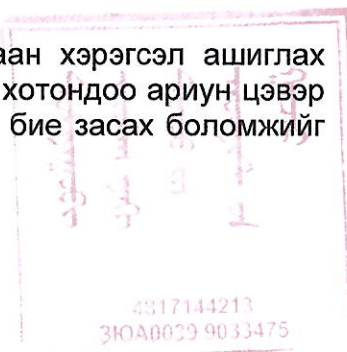
4.11 Сэргээгдэх эрчим хүчийг ашигласан усжуулалтын систем, худгийг өргөнөөр ашиглах боломжийг бүрдүүлнэ.

4.12 Мал аж ахуйн байгалийн гамшигт өртөх эрсдлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх тогтолцоог бүрдүүлэх, мал сүргийн тогтвортой өсөлтийг хангана.

4.13 Баг бүрт мал угаах “ванн” бүхий шаардлагатай орчин үеийн угаалгын цэгийг ОНХС, хувийн хэвшлийн дэмжлэгтэйгээр байгуулна.

4.14 Бэлчээрийн менежментийг хэрэгжүүлэх зөвлөл байгуулж “Бэлчээр ашиглалтын төлөвлөгөө” гарган, бэлчээр болон малын эрүүл мэндийн чиглэлийн төсөл хөтөлбөрүүдтэй холбож, бодлого үйл ажиллагааны хувьд дэмжиж ажиллана. Бэлчээрийг усжуулах ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.

4.15 Малчин өрхүүдийг хүчин чадал өндөртэй цахилгаан хэрэгсэл ашиглах боломжоор хангаж, бодлогоор дэмжинэ. Малчин гэр бүл хотондоо ариун цэвэр бохирын системийг бүрэн суурилуулж гэртээ усанд орж, бие засах боломжийг бүрдүүлнэ

ТАВ.АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БОДЛОГО

5.1 Сум орон нутгаа гадаадын улс орнуудад таниулан хамтран ажиллах шинэ гарцуудыг бий болгоно. Гадаадын хамтын ажиллагааны мэдээлэл, судалгааны төв байгуулж аймаг орон нутгаа таниулах ажлыг хийнэ.

5.2 Нүүдэлчдийн ахуй онцлогийг харуулсан аялал жуулчлалын "Малчин" хөтөлбөрийг боловсруулан малчин өрхүүдээ хамруулна

5.3 Экологийн нөхөн сэргээлтийг үе шаттайгаар зохион байгуулж, чийглэг уур амьсгал бүрдүүлэх урт хугацааны бодлогыг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэхэд санаачилгатай оролцоно.

5.4 Үндэсний спортыг өвлөн уламжлуулах, олон улсад сурталчлах, хөгжлийн шинэ шатанд гаргах хөтөлбөрт дэмжлэг үзүүлнэ.

5.5 Аялал жуулчлалын салбарын ажиллах хүчний ур чадварыг дээшлүүлнэ

ЗУРГАА. ИРГЭД НЬ ЭРХ ЧӨЛӨӨТЭЙ, ЗАСАГЛАЛ НЬ АРДЧИЛСАН ДУНДГОВЬЧУУД

6.1 Төрийн албан хаагчийг ажлаас халах, ажлын байрны хөдөлгөөн хийхийг хязгаарлана.

6.2 Хүний нөөцийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, төрийн албан хаагчдийн ниймгийн баталгаа хангана.

6.3 Сумдын газар нутгийн хил хязгаарыг шинэчлэн баталгаажуулах ажлыг УИХ, Засгийн газартай хамтран хэрэгжүүлж газар нутгийн маргаантай байдлыг арилгах нөхцлийг бүрдүүлж ажиллана.

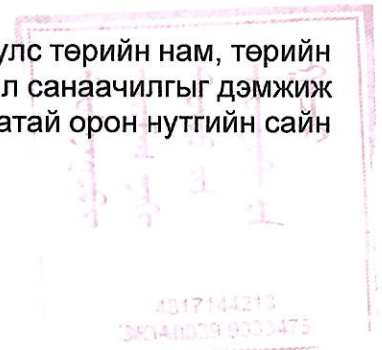
6.4 Хуулиар олгогдсон эрх хэмжээний хүрээнд татварын хувь хэмжээг хамгийн бага хэмжээнд барьж, нэмэгдүүлэхгүй байх бодлого барьж ажиллана

6.5 Ил тод, нээлттэй, хүнд сурталгүй, шуурхай төрийн ЦАХИМ үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.

6.6 Удирдлагын хариуцлагыг тооцох цогц арга хэмжээг тууштай авч хэрэгжүүлнэ.

6.7 Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 3-5 хувийг Төрийн болон төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлийн түншлэлийн бодитой үр дүнд хүрэхүйц гэрээг хэрэгжүүлэхэд зарцуулдаг болгоно.

6.8 Сум орон нутгийнхаа эв нэгдэл, эрх ашгийн үүднээс улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагатай бүхий л талаар хамтран, тэдний санал санаачилгыг дэмжиж ажиллана. Улс төрийн нам эвсэл, төрийн бус байгууллагатай орон нутгийн сайн сайхны төлөө хамтарч ажиллана.

6.9 Худалдан авах ажиллагааг ил тод, нээлттэй, шилэн болгоно. Худалдан авах ажиллагааг тодорхой зарлах, шалгаруулалтыг хуульд нийцүүлэн, шалгаруулалтын үйл ажиллагааг ямар шалгуураар хэрхэн дүгнэж байгааг олон нийтэд ил тодоор хүргэж байна.

6.10 Сумын удирдлага улирал тутам үйл ажиллагааны тайлангаа иргэдэд нээлттэй тайлагнадаг механизмыг бүрдүүлнэ.

6.11 “Орон нутгийн хөгжлийн сан”-д иргэд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

ДОЛОО. ОРЧИН НЬ АМАР ТАЙВАН АЮУЛГҮЙ ДУНДГОВЬ АЙМАГ

7.1 Экологийн нөхөн сэргээлтийг үе шаттайгаар зохион байгуулж, чийглэг уур амьсгал бүрдүүлэх урт хугацааны бодлогыг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэхэд санаачилгатай оролцоно.

7.2 Ган зудас урьдчилан сэргийлэх тогтолцоог шинэчлэн бий болгож, бэлэн байдлын нөөцийн хэмжээг тогтооно. Газар хөдлөлт болон бусад гамшгийн мэдээлэл, судалгааны газрын хүчин чадал, техник технологийг шинэчлэнэ.

7.3 Ундны ус цэвэршүүлэх, бохир ус цэвэрлэх дэвшилтэт технологи нэвтрүүлнэ.

7.4 Сумын төвийн хог ангилан ялгах, дахин боловсруулах, булшлах шинэлэг арга технологийг нэвтрүүлнэ.

7.5 Сумын төвийн утаа, тоосонцор тоосжилтын эх үүсвэрийн судалгааг гаргаж, зэрэглэлийн бүс тогтоож, хязгаарлалтын арга хэмжээ авна.

7.6 “ДУНДГОВИО НОГООРУУЛЪЯ” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж ажиллана

7.7 жил бүр 3,0 мянгаас доошгүй мод, будыг шинээр тарьж ургуулна.

7.8 Камержуулах үйл ажиллагааг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, төв цэгээс нэгдсэн байдлаар хянадаг болох боломжийг бүрдүүлнэ.

7.9 Сум болон хот хоорондын зорчигч тээвэрлэлтийн үйлчилгээг сайжруулна.

НАЙМ. БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

8.1 Сумын төвийг засмал замтай болгох

8.2 бохир цэвэрийн байгууламжийн ажлыг дуусгаж холбох

8.3 250 хүний суудал бүхий шинэ соёлын төвийг барих

8.4 Сургуулийн хуучин барилгыг засварлаж ЖДҮ-ийн төв болгох

8.5 Малчдын бизнес хөгжлийн төв байгуулах

8.6 Соёлын төвийн хуучин барилгыг засварлаж “Хүүхэд залуучуудын төв” болгох

8.7 Сумын төвийн өрхүүдийг бохир цэвэр усанд холбох дэд бүтцийг шийдэх

8.8 ЕБС-ийн дотуур байрны дээврийн их засвар хийлгэх.

САЙХАН-ОВОО НУТАГ МИНЬ ҮҮРД МАНДАН БАДРАГ

Мөрийн хөтөлбөр бэлтгэсэн: Ардчилсан намын Дундговь аймгийн Сайхан-Овоо сумын хороо-г төлөөлж

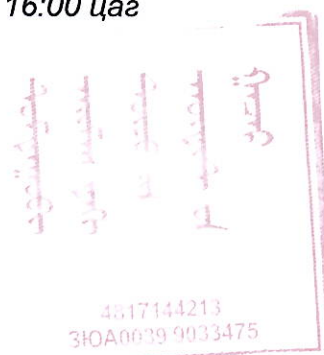
Нам /эвсэл/-ын нэр

(тэмдэг) Дундговь аймгийн Сайхан-Овоо сумын Ардчилсан намын дарга
_____ -ыг төлөөлж-

Овог нэр /Самбадоржийн Амарсанаа/

гарын үсэг

2025 оны 04 дүгээр сарын 14-ны 16:00 цаг

**ДУНДГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон, 7-р баг, Сайнцагаан сум
Дундговь аймаг 48090 Утас: 70592439, 70592208,
70593208, Цахим хаяг: dundgovi@audit.gov.mn

**ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН ӨЛЗИЙТ СУМЫН
АРДЧИЛСАН НАМЫН ХОРООНД**

2025.04.23 № 100

танай _____-ны № _____-т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох Өлзийт сумын “Ардчилсан нам”-ын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит, Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Орон нутгийн 2025 оны төсөв, 2025-2026 оны төсвийн төсөөлөл, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Өлзийт сумын “Ардчилсан нам”-ын хорооны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн

4825020359

зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Өлзийт сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын нөхөн сонгуульд оролцох “Ардчилсан нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (7 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Дундговь аймгийн Өлзийт сумын Сонгуулийн хороонд

Хавсралт 7 хуудастай.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

ХЯНАСАН:
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР

БОЛОВСРУУЛСАН:
АХЛАХ АУДИТОР

Р.МӨНХТОГТОХ

Т.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

Д.ИХБАЯР

ӨЛЗИЙТ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
СУМЫН ИТХ-ЫН 2025 ОНЫ НӨХӨН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

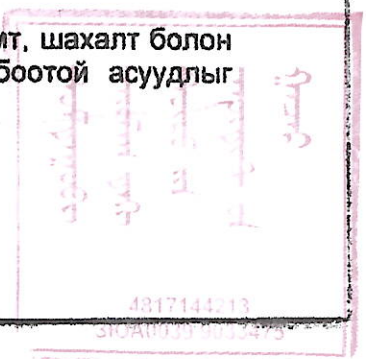
2025 он

НЭГ. ИРГЭН БҮР ЭРҮҮЛ СУМ

- 1.1 Иргэн бүрийг жил бүр эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг оношилгоонд хамруулна.
- 1.2 Иргэдийн халдварт болон халдварт бус өвчлөлийг бууруулна.
- 1.3 Эх болон нярайн эндэгдлийг бууруулна
- 1.4 Эко сумын төв болгох зорилт тавин ажиллана
- 1.5 Эхчүүд эмэгтэйчүүдийн эсэн мэнд амаржихуйн чиглэлээр "Эхчүүдийн сувилал"-ийг хувийн хэвшил, төрийн оролцоотойгоор байгуулна.
- 1.6 Эмнэлгийн сул орны боломжид тулгуурлан хүүхдийн болон ахмадын "Эмчилгээний дараах сувилахуйн болон нөхөн сэргээх төрөлжсөн сувилал"-ыг байгуулах хувийн хэвшлийн санал санаачилгыг бүх талаар дэмжин хамтран ажиллана.
- 1.7 Эмнэлгүүдийг алсын зайн оношилгооны техник хэрэгслээр хангаж цахим харилцаа, цахим оношилгоо хийх боломжийг бүрдүүлж 3-р шатлалын эмнэлгүүдтэй хамтран ажиллаж, оношилгоо эмчилгээний шинэ технологийг нэвтрүүлж, эмч мэргэжилтнүүдийг ажлын байран дээр нь мэргэшүүлэн иргэдэд үзүүлэх тусламж үйлчилгээг сайжруулна.
- 1.8 Тэмбүү, бэлгийн замын халдварт өвчингүй сум болох зорилт тавин ажиллана
- 1.9 "Эрүүл өсөлт" хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхдийн өвчлөлийг эрт илрүүлэн эмчлэх, ирээдүйд учрах эрүүл мэндийн эрсдлээс бага насанд нь сэргийлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.10 Шинээр төрсөн ээжүүдэд "ШИНЭ ИРГЭН" төслийг хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ИРГЭД НЬ ЭРДЭМ БОЛОВСРОЛТОЙ СУМ

- 2.1 Багш, удирдах ажилтны мэргэшлийг дээшлүүлж, боловсролын салбарт ажиллагсдын нийгмийн хамгааллыг сайжруулна.
- 2.2 Бүх шатны багш нарыг багаар нь урамшуулах системийн улам сайжруулж боловсролын чанар хүртэмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.3 Цэцэрлэг, бага ангийн сурагчдыг "СҮҮ" хөтөлбөрт хамруулж, үдийн цайны чанар дээр анхаарч ажиллана.
- 2.4 "ХҮҮХДИЙН САН" хөтөлбөрийг боловсруулж хүүхдийн сурч боловсрох, хөгжих боломжийг хангана.
- 2.5 Хүүхдэд тулгарч буй дээрэлхэх, үе тэнгийнхэний дарамт, шахалт болон эрүүл мэнд, сэтгэцийн бусад сорилт, бэрхшээлтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн төсөл хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВ. ГЭР БҮЛ, ХҮҮХЭД ЗАЛУУЧУУД БА СОЁЛ, СПОРТ, НИЙТИЙН БИЕИЙН ТАМИРЫН ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖИХ

3.1 Төв болон хөдөөгийн иргэдийг эзэлийн хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй сууцанд амьдрах боломжийг бий болгоно.

3.2 Орон нутагт ажиллаж буй залуучуудыг дэмжих хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

3.3 Иргэдийн хуримтлал үүсгэх дадлыг бий болгохын тулд "Хүртээмжтэй хуваарилалт- Хуримтлалтай иргэд" хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ

3.4 Хүүхэд харах үйлчилгээ, гэр цэцэрлэг байгуулан, СӨБ олгох үйл ажиллагаа эрхлэх иргэд, байгууллага, аж ахуйн нэгжийн санал санаачилгыг онцгойлон дэмжиж орчин үеийн шаардлага, олон улсын жишигт хүргэхэд хамтран ажиллана.

3.5 "Ахмадын байгууллагууд"-ын үйл ажиллагааг дэмжиж санхүүжүүлэх тогтолцоог бий болгож, шаардлагатай хөгжмийн хэрэгсэлээр хангана

3.6 Соёлын төвийг стандартад нийцүүлэн хөгжүүлэх бодлого баримталж, шаардлага хангасан чанартай тоног төхөөрөмжөөр хангана.

3.7 Хүүхэд, залуучууд, ахмадуудад зориулсан амралт зугаалгын томоохон талбайг бий болгоно.

3.8 Хиймэл нуур байгуулах, говийг усжуулах төсөлд хамруулах ажлыг олон улсын байгууллага, улсын төсөв, хувийн хэвшил зэргээс хөрөнгө оруулалтыг бүрдүүлж ажиллана.

3.9 Соёлын биет болон биет бус өвийн хадгалалт, хамгаалалтыг сайжруулна

3.10 Түүх, соёлын хосгүй дурсгалт газар нутгаа улсын тусгай хамгаалалтанд оруулж хамгаалалтын бүс тогтооно.

3.11 Нийтийн биеийн тамирыг бүх шатанд хөгжүүлнэ.

3.12 Спортын клубуудыг амжилтаар нь дэмжих бодлого баримтална.

3.13 Үндэсний болон багийн спорт клубуудыг дэмжих бодлого баримтална.

ДӨРӨВ. ИРГЭД НЬ АЖИЛТАЙ ОРЛОГОТОЙ, АМЖИРГААТАЙ СУМ

4.1 Цагийн хөлсний системийг шаардлагатай салбаруудад нэвтрүүлнэ.

4.2 Малын мэдээллийн нэгдсэн сантай болно.

4.3 Мах махан бүтээгдэхүүн ангилан ялгах, хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, жижиг үйлдвэрийг хувийн хэвшилд тулгуурлан байгуулан ажиллуулна.

4.4 Иргэд хувийн хэвшлийн санаачилга оролцоотой хүлэмжийн төрөлжсөн үйлдвэрлэл явуулах боломжийг бүрдүүлнэ.

4.5 Мал эмнэлгийн тогтолцооны шинэчлэлийг төгөлдөржүүлж, малын эмч, зоо-техникчдийг тэтгэлэгт хөтөлбөрөөр бэлтгэн, хөдөө орон нутагт ажиллуулна.

4.6 "Бизнес эрхлэгчдийг" дэмжих хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

4.7 Мах, сүү, шувууны эрчимжсэн фермерийн аж ахуй эрхлэх иргэн, аж ахуй нэгжийг бодлогоор дэмжинэ.

4.8 Орон нутгийн онцлогтой брэнд бүтээгдэхүүнийг дотоод, гадаадын зах зээлд гаргах нутгийн иргэдийн өргөн оролцоотой хоршоодыг байгуулахыг дэмжинэ.

4.9 Малыг гоц халдварт, халдварт өвчний тандалт, хяналтыг тогтмолжуулж, эрсдэл бүхий бүс нутгийн малыг урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд хамруулж, мал сүргийг бүрэн вакцинжуулж, тайван тайван бүсийг бий болгоох арга хэмжээг тогтмол авч ажиллана.

4.10 "Хариуцлагатай, чинээлэг малчин" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ

4.11 Сэргээгдэх эрчим хүчийг ашигласан усжуулалтын систем, худгийг өргөнөөр ашиглах боломжийг бүрдүүлнэ.

4.12 Мал аж ахуйн байгалийн гамшигт өртөх эрсдлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх тогтолцоог бүрдүүлэх, мал сүргийн тогтвортой өсөлтийг хангана.

4.13 Баг бүрт мал угаах "ванн" бүхий шаардлагатай орчин үеийн угаалгын цэгийг ОНХС, хувийн хэвшлийн дэмжлэгтэйгээр байгуулна.

4.14 Бэлчээрийн менежментийг хэрэгжүүлэх зөвлөл байгуулж "Бэлчээр ашиглалтын төлөвлөгөө" гарган, бэлчээр болон малын эрүүл мэндийн чиглэлийн төсөл хөтөлбөрүүдтэй холбож, бодлого үйл ажиллагааны хувьд дэмжиж ажиллана. Бэлчээрийг усжуулах ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.

4.15 Малчин өрхүүдийг хүчин чадал өндөртэй цахилгаан хэрэгсэл ашиглах боломжоор хангаж, бодлогоор дэмжинэ. Малчин гэр бүл хотондоо ариун цэвэр бохирын системийг бүрэн суурилуулж гэртээ усанд орж, бие засах боломжийг бүрдүүлнэ

ТАВ.АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БОДЛОГО

5.1 Сум орон нутгаа гадаадын улс орнуудад таниулан хамтран ажиллах шинэ гарцуудыг бий болгоно. Гадаадын хамтын ажиллагааны мэдээлэл, судалгааны төв байгуулж аймаг орон нутгаа таниулах ажлыг хийнэ.

5.2 Нүүдэлчдийн ахуй онцлогийг харуулсан аялал жуулчлалын "Малчин" хөтөлбөрийг боловсруулан малчин өрхүүдээ хамруулна

5.3 Экологийн нөхөн сэргээлтийг үе шаттайгаар зохион байгуулж, чийглэг уур амьсгал бүрдүүлэх урт хугацааны бодлогыг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэхэд санаачилгатай оролцоно.

5.4 Үндэсний спортыг өвлөн уламжлуулах, олон улсад сурталчлах, хөгжлийн шинэ шатанд гаргах хөтөлбөрт дэмжлэг үзүүлнэ.

5.5 Аялал жуулчлалын салбарын ажиллах хүчний ур чадварыг дээшлүүлнэ

ЗУРГАА. ИРГЭД НЬ ЭРХ ЧӨЛӨӨТЭЙ, ЗАСАГЛАЛ НЬ АРДЧИЛСАН ДУНДГОВЬЧУУД

6.1 Төрийн албан хаагчийг ажлаас халах, ажлын байрны хөдөлгөөн хийхийг хязгаарлана.

6.2 Хүний нөөцийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, төрийн албан хаагчдийн ниймгийн баталгаа хангана.

6.3 Сумдын газар нутгийн хил хязгаарыг шинэчлэн баталгаажуулах ажлыг УИХ, Засгийн газартай хамтран хэрэгжүүлж газар нутгийн маргаантай байдлыг арилгах нөхцлийг бүрдүүлж ажиллана.

6.4 Хуулиар олгогдсон эрх хэмжээний хүрээнд татварын хувь хэмжээг хамгийн бага хэмжээнд барьж, нэмэгдүүлэхгүй байх бодлого барьж ажиллана

6.5 Ил тод, нээлттэй, хүнд сурталгүй, шуурхай төрийн ЦАХИМ үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.

6.6 Удирдлагын хариуцлагыг тооцох цогц арга хэмжээг тууштай авч хэрэгжүүлнэ.

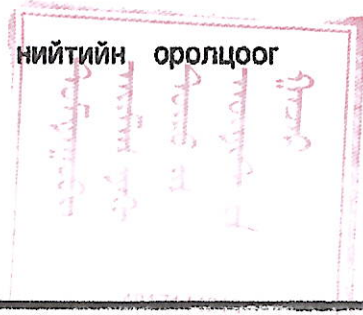
6.7 Орон нутгийн хөгжлийн сангийн 3-5 хувийг Төрийн болон төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлийн түншлэлийн бодитой үр дүнд хүрэхүйц гэрээг хэрэгжүүлэхэд зарцуулдаг болгоно.

6.8 Сум орон нутгийнхаа эв нэгдэл, эрх ашгийн үүднээс улс төрийн нам, төрийн бус байгууллагатай бүхий л талаар хамтран, тэдний санал санаачилгыг дэмжиж ажиллана. Улс төрийн нам эвсэл, төрийн бус байгууллагатай орон нутгийн сайн сайхны төлөө хамтарч ажиллана.

6.9 Худалдан авах ажиллагааг ил тод, нээлттэй, шилэн болгоно. Худалдан авах ажиллагааг тодорхой зарлах, шалгаруулалтыг хуульд нийцүүлэн, шалгаруулалтын үйл ажиллагааг ямар шалгуураар хэрхэн дүгнэж байгааг олон нийтэд ил тодоор хүргэж байна.

6.10 Сумын удирдлага улирал тутам үйл ажиллагааны тайлангаа иргэдэд нээлттэй тайлагнадаг механизмыг бүрдүүлнэ.

6.11 "Орон нутгийн хөгжлийн сан"-д иргэд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

ДОЛОО. ОРЧИН НЬ АМАР ТАЙВАН АЮУЛГҮЙ ДУНДГОВЬ АЙМАГ

7.1 Экологийн нөхөн сэргээлтийг үе шаттайгаар зохион байгуулж, чийглэг уур амьсгал бүрдүүлэх урт хугацааны бодлогыг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэхэд санаачилгатай оролцоно.

7.2 Ган зудаас урьдчилан сэргийлэх тогтолцоог шинэчлэн бий болгож, бэлэн байдлын нөөцийн хэмжээг тогтооно. Газар хөдлөлт болон бусад гамшгийн мэдээлэл, судалгааны газрын хүчин чадал, техник технологийг шинэчлэнэ.

7.3 Ундны ус цэвэршүүлэх, бохир ус цэвэрлэх дэвшилтэт технологи нэвтрүүлнэ.

7.4 Сумын төвийн хог ангилан ялгах, дахин боловсруулах, булшлах шинэлэг арга технологийг нэвтрүүлнэ.

7.5 Сумын төвийн утаа, тоосонцор тоосжилтын эх үүсвэрийн судалгааг гаргаж, зэрэглэлийн бүс тогтоож, хязгаарлалтын арга хэмжээ авна.

7.6 "ДУНДГОВИО НОГООРУУЛЪЯ" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж ажиллана

7.7 жил бүр 3,0 мянгаас доошгүй мод, будыг шинээр тарьж ургуулна.

7.8 Камержуулах үйл ажиллагааг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, төв цэгээс нэгдсэн байдлаар хянадаг болох боломжийг бүрдүүлнэ.

7.9 Сум болон хот хоорондын зорчигч тээвэрлэлтийн үйлчилгээг сайжруулна.
НАЙМ. БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

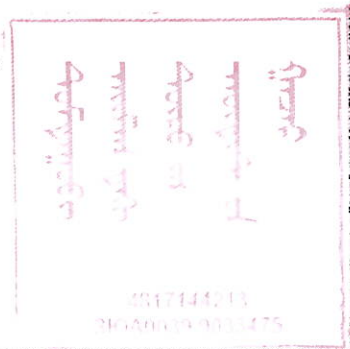
8.1 Өлзийт сумын төвийн Гэр хорлооллын дэд бүтэцийг шийдэж цэвэр бохирын шугамд холбож иргэдийн ая тухтай амьдрална.

8.2 Өлзийт сумын төвөөс 5 км зайд орших Шороотын өндөрлөгт салхин сэнс, нарны толь байршуулж, эрчим хүч үйлдвэрлэх ажлыг эхлүүлэх.

8.3 Өлзийт сумын төвд Төрийн албан хаагчдын орон сууц барина

8.4 Ашиглалтын шаардлага хангахгүй хуучин Соёлын төв, Ахмадын өргөөний барилгуудыг буулгаж, шинээр барилга барих, нийтийн талбай байгуулах, төсөл хэрэгжүүлнэ.

ӨЛЗИЙТ НУТАГ МИНЬ ҮҮРД МАНДАН БАДРАГ

Дундговь аймгийн Өлзийт сумын Ардчилсан намын мөрийн хөтөлбөр

Мөрийн хөтөлбөр бэлтгэсэн: Ардчилсан намын Дундговь аймгийн Өлзийт сумын
хороо-г төлөөлж

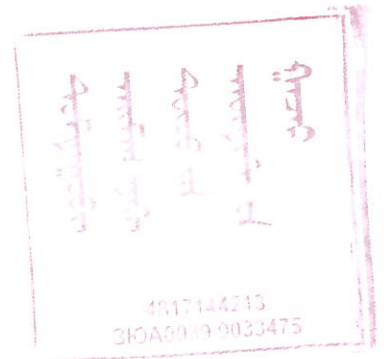
Нам /эвсэл/-ын нэр

(тэмдэг) Дундговь аймгийн Өлзийт сумын Ардчилсан намын дарга

-ыг төлөөлж

Овог нэр /Адъяадоржийн Жавхлан/ гарын үсэг

2024 оны 06 дугаар сарын 22-ны 16:00 цаг

**ДУНДГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон, 7-р баг, Сайнцагаан сум
Дундговь аймаг 48090 Утас: 70592439, 70592208,
70593208, Цахим хаяг: dundgovi@audit.gov.mn

**ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН АДААЦАГ
СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
ХОРООНД**

2025.04.23 № 95
танай _____ -ны № _____ -т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох Адаацаг сумын “Монгол ардын нам”-ын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит, Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Орон нутгийн 2025 оны төсөв, 2025-2026 оны төсвийн төсөөлөл, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Адаацаг сумын “Монгол ардын нам”-ын хорооны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн

4825020356

зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Адаацаг сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох “Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (11 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Дундговь аймгийн Адаацаг сумын Сонгуулийн хороонд

Хавсралт 11 хуудастай.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Р.МӨНХТОГТОХ

ХЯНАСАН:
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР

Т.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

БОЛОВСРУУЛСАН:
АХЛАХ АУДИТОР

Д.ИХБАЯР

2025 ОНЫ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН НӨХӨН
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН АДААЦАГ СУМЫН
МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УРИА: ГОВИЙН БҮСИЙН ХӨГЖИЛ-ДУНДГОВИЙН СЭРГЭЛТ

2025 ОНЫ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН НӨХӨН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН АДААЦАГ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

ГОВИЙН БҮСИЙН ХӨГЖИЛ- ДУНДГОВИЙН СЭРГЭЛТ

“Алсын хараа-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”, “Дундговь аймгийн нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх 2018-2028 дунд хугацааны хөгжлийн хөтөлбөр”, “Монгол Ардын Намын “Шинэ сэргэлтийн бодлого, бүсчилсэн хөгжлийн реформ 2024-2028” зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд суурилан иргэдийнхээ амьдрах орчныг сайжруулах, өрх гэрийн амьдралын чанарыг дээшлүүлэх “БҮС НУТГИЙН ХӨГЖИЛ-ЭХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТ” мөрийн хөтөлбөрийн хүрээнд 6 үндсэн бүлэг, 118 зорилтыг хэрэгжүүлж ажиллана.

НЭГ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРТ ХҮРГЭХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

- 1.1 Орон сууц
- 1.2 Эрүүл иргэн
- 1.3 Боловсролтой иргэн
- 1.4 Хүн ам, нийгмийн бүлэг бүрт чиглэсэн нутгийн сэргэлтийн бодлого
 - Хүүхэд
 - Оюутан, залуучууд
 - Гэр бүл
 - Ахмад настан
 - Малчид
 - Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд
- 1.5 Хөдөлмөр эрхлэлт
- 1.6 Үндэсний өв, соёл урлагийг дэмжигч иргэн
- 1.7 Эрүүл идэвхитэй амьдралтай иргэн

ХОЁР. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ТОГТВОРТОЙ ӨСӨЛТИЙГ ХАНГАХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

- 2.1 Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл

ГУРАВ. ХӨГЖЛИЙГ ХӨТЛӨХ ХУВИЙН ХЭВШИЛ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ДЭМЖИХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

- 3.1 Бизнес хөрөнгө оруулалтын таатай орчин
- 3.2 Шинэ ажлын байр
- 3.3 Төрөлжсөн аялал жуулчлал

ДӨРӨВ. ШУДАРГА, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООНД ТУЛГУУРЛАСАН ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛЫН СЭРГЭЛТ

- 4.1 Төрийн албаны хүний нөөцийн бодлого ба нийгмийн баталгаа

4.2 Иргэдэд ойр төрийн үйлчилгээ

ТАВ. ХҮН БА ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ СЭРГЭЛТ

5.1 Тэрбум мод хөтөлбөр

5.2 Уламжлалт нүүдлийн мал аж ахуй

5.3 Үнэт баялаг ус

ЗУРГАА. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ТАТАХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

6.1 Сумын хөгжил

1 НЭГ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРТ ХҮРГЭХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

1.1 Орон сууц

- 1.1.1 Хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлж буй 3 хувийн хүүтэй ипотекийн зээлийн хөтөлбөрийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.1.2 “Миний түрээсийн орон сууц” хөтөлбөрийн хүрээнд сумын иргэдэд түрээслэх, түрээслээд өмчлөх орон сууцны төслийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, төрийн албан хаагч, залуу гэр бүл, ахмадуудыг нэн түрүүнд хамруулна.

1.2 Эрүүл иргэн

- 1.2.1 Өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт мэдээлэх, сануулах хиймэл оюун ухаанд суурилсан системийг хөгжүүлж, салбарын цахим шилжилтийг эрчимжүүлэн, эрт илрүүлэгт зорилтот бүлгийн иргэдийг бүрэн хамруулна.
- 1.2.2 Нийтийн биеийн тамир, спортоор хичээллэх, эрүүл амьдралын хэв маягийг дэмжсэн дасгал хөдөлгөөн хийх, эрүүл, зөв хооллолтыг дэмжих, өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 1.2.3 Эмнэлгийн тусгай тоноглолтой автомашин, тоног төхөөрөмжийн хангалтыг стандартын түвшинд хүргэж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэн, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулна.
- 1.2.4 “Элэг бүтэн Монгол”, “Умайн хүзүүн хавдаргүй Монгол” болон хүүхдийн “Эрүүл шүд” хөтөлбөрүүдийг эрчимжүүлж, үргэлжлүүлнэ.
- 1.2.5 Хүн амын дундаж наслалтыг нэмэгдүүлэх хүрээнд иргэн бүрийг урьдчилан сэргийлэх үзлэг оношилгоонд бүрэн хамруулж, “Эрт илрүүлэг” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлнэ.
- 1.2.6 Эрүүл мэндийн салбарын эмч, эмнэлгийн ажилтнуудын нийгмийн асуудлыг үе шаттай шийдвэрлэж, амьдрах орчин нөхцлийг сайжруулна.

1.3 Боловсролтой иргэн

- 1.3.1 Багшлах хүний нөөцийг чадавхжуулж ЕБС, СӨБ-ын байгууллагын багш нарыг сургаж, бэлтгэх бодлого баримтална.
- 1.3.2 Багшийн тасралтгүй хөгжлийг дэмжиж, “Чадварлаг багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн, багш нарыг мэргэжил дээшлүүлэх сургалтанд хамруулна.
- 1.3.3 Бүх шатны сургалтын байгууллагын суралцагчдад англи хэл эзэмших тэгш боломжийг бүрдүүлж, англи хэлний багш нарыг сургаж чадавхжуулна.
- 1.3.4 Сумын дунд сургуулийн барилгыг их засварт оруулан сурагчдын сурах орчин нөхцлийг сайжруулна.
- 1.3.5 Сургуулиудад байгалийн ухаан, технологийн хичээлийн лаборатори, туршилтын талбайг байгуулна.
- 1.3.6 Сургууль, цэцэрлэгийн шилдэг багш, ажилтнуудыг жил бүр шалгаруулж, боловсролын салбарын ажилчдын нийгмийн асуудал, ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулна.
- 1.3.7 Залуу багш нарын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор түрээсийн орон сууцны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.8 Багш нарыг жилд нэг удаа урьдчилан сэргийлэх эрүүл мэндийн үзлэг оношлогоонд бүрэн хамруулна.

- 1.3.9 Багшийн цахимаар ажиллах нөхцлийг бүрдүүлж, багш нарыг давхар ажиллаж, цалин орлогоо нэмэгдүүлэх боломжтой болгоно.
- 1.3.10 Сумын сургууль, цэцэрлэгийн дутагдалтай орон тоог хангаж ажиллана.

1.4 Хүн ам, нийгмийн бүлэг бүрт чиглэсэн нутгийн сэргээлтийн бодлого

Хүүхэд

- 1.4.1 Хүүхэд хамгааллын талаар мэдлэг, ойлголт, хандлагыг нэмэгдүүлэх нөлөөллийн ажлыг хэрэгжүүлж, иргэдийн оролцоотой, хүүхдийг эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- 1.4.2 Хүүхэд харах үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлж, 1-2 хүртэлх насны хүүхдийг асрах үйлчилгээнд хамруулан, ээжүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.3 Хүүхэд бүрийг сургуулийн өмнөх боловсролд бүрэн хамруулна.
- 1.4.4 Боловсролын үйлчилгээнд хамрагдах боломжгүй, эрсдэлт бүлгийн суралцагчдад шаардлагатай дэмжлэгийг үзүүлж, боловсролд тэгш хамруулна.
- 1.4.5 Цэцэрлэгийн хоол болон ЕБС-ийн үдийн хоолны орц найрлагыг нэмэгдүүлж, шим тэжээлтэй, амин дэмээр баялаг хоол, сүү, сүүн бүтээгдэхүүнээр үйлчилнэ.
- 1.4.6 Цэцэрлэг, сургуулийн дотоод, гадаад орчинг бүрэн камержуулж, хүүхдэд ээлтэй, аюулгүй орчин бүрдүүлнэ.

Оюутан, залуучууд

- 1.4.7 Сумын дутагдалтай байгаа мэргэжлээр сурч байгаа оюутантай гэрээ байгуулан, сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлт үзүүлж, төрийн албаны хүний нөөцийг бэлтгэнэ.
- 1.4.8 Залуучуудын бизнес эрхлэх боломж, гарааны бизнес эрхлэх нөхцөлийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.9 Залуу гэр бүлийг ажлын байранд зуучлан, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ.

Гэр бүл

- 1.4.10 Гэр бүлийн хүчирхийллийг бууруулж, хүчирхийллийг үл тэвчих хандлагыг бий болгох нөлөөллийн арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.11 Ганц бие өрх болон өрх толгойлсон эцэг, эхэд ээлтэй тогтолцоог хөгжүүлнэ.
- 1.4.12 Хүүхдийн цэцэрлэгийн хүүхэд хүлээн авах, тарах цагийг уртасгаж эцэг, эхчүүд ажил хөдөлмөр эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.13 Тогтвортой гэр бүлийг дэмжих бодлого хэрэгжүүлж, дундаж давхаргыг тэлнэ.
- 1.4.14 Айл өрхийн амьжиргааны түвшинг олон улсын аргачлалаар тогтоож, ажил орлоготой болгох, малжуулах, туслах аж ахуй эрхлүүлэх зэргээр орлогын өсөлтийг дэмжих бодитой арга хэмжээг авч ажиллана.

Ахмад настан

- 1.4.15 Ахмадуудын хөдөлмөрийн хоршоо, нөхөрлөл зэрэг хамтын ажиллагааны санаачлагыг дэмжин орлогыг нэмэгдүүлэх, мэдлэг туршлагаа залуучуудад өвлүүлж үлдээх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 1.4.16 Түрээсийн орон сууцны хөтөлбөрт ахмадуудыг хамруулан, төлбөрийн хөнгөлөлт үзүүлэх асуудлыг шат дараалалтайгаар шийдвэрлэнэ.
- 1.4.17 Ахмадуудын урлаг, спортын наадмыг зохион байгуулна.

- 1.4.18 60-аас дээш насны ахмадуудыг зохион байгуулалттайгаар оношлуулж, зардлыг эрүүл мэндийн даатгал болон орон нутгийн төсвөөс шийдвэрлэнэ.
- 1.4.19 Сумын ахмадын өргөө шинээр барина.

Малчид

Шинэ хоршоо хөтөлбөрийн хүрээнд:

- 1.4.20 Малчдад өвөлжөө, хаваржааны газрыг урт хугацаатай эзэмшүүлэх, ашиглуулах, тэжээлийн ургамал тариалах нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- 1.4.21 Худаг гаргах, ногоон тэжээл тариалах, тоног төхөөрөмж худалдан авахад дэмжлэг үзүүлнэ.
- 1.4.22 Сумын хэмжээнд дутагдалтай малын эмч, мал зүйч, мэргэжилтэнг үе шаттайгаар бэлтгэн, мал сүргийг бүрэн эрүүлжүүлнэ.
- 1.4.23 Малчдын боловсрол, эрүүл мэнд, нийгэм, соёлын үйлчилгээг хоршоогоор дамжуулан шинэ түвшинд гаргана.
- 1.4.24 Малчид хоршоолох замаар мах, сүү, арьс шир, ноос ноолуур, дайвар бүтээгдэхүүн ангилан ялгах болон боловсруулах цех байгуулах, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.
- 1.4.25 Зудад өртсөн малчдыг малжуулах хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.26 Зудын эрсдэлийг даван туулах “ӨВӨЛЖӨӨ” төсөл хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.27 Малчдын эрүүл мэндийн тулгамдсан асуудал болох ундны усыг стандартын түвшинд хүргэж, хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.
- 1.4.28 Дахин дамжуулах станцуудыг байгуулж, сумын хэмжээнд бүх малчин өрхүүдийг үүрэн холбооны сүлжээнд холбогдох нөхцлийг бүрдүүлнэ.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд

- 1.4.29 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан тэгш хүртээмжтэй дэд бүтцийн стандартыг бүх төрлийн орон сууц, худалдаа үйлчилгээний байгууллагуудад 100 хувь мөрдүүлж, мэдээллийн тэгш байдлыг хангана.
- 1.4.30 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эмчилгээ, оношилгоо, тусламж, үйлчилгээний үйл ажиллагааг өргөжүүлнэ.
- 1.4.31 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэх, орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ.

1.5 Хөдөлмөр эрхлэлт

- 1.5.1 Ажлын байрыг нэмэгдүүлж, ажилгүйдлийн түвшинг бууруулах бодлого баримтлана.
- 1.5.2 Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг асрамжилж буй иргэний хөдөлмөр эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.5.3 Цагийн ажил, түр ажлын байрны зохицуулалтыг ажил олгогч, ажилтанд нийцтэй байдлаар тогтоон иргэдийн нэмэлт орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.5.4 Өөрийн нөөц бололцоогоо дайчлан брэнд бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байгаа аж ахуйн нэгж, иргэнийг төсөл хөтөлбөр хүү багатай зээлэнд хамруулан үйл ажиллагааг нь сурталчилна.

1.6 Үндэсний өв, соёл урлагийг дэмжигч иргэн

- 1.6.1 Соёл, урлагийн ардын авъяастнуудыг тодруулж жил бүр шилдэг авъяастнуудыг шалгаруулан аймаг улсын чанартай уралдаан тэмцээнд оролцуулж, туршлага судлуулна.
- 1.6.2 Иргэд, байгууллага, багуудын дунд урлагийн наадмыг 2 жил тутам зохион байгуулна.
- 1.6.3 Үндэсний спортыг хөгжүүлэх хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлж ажиллана.
- 1.6.4 Уламжлалт гар урлал, эд хэрэгсэл, нүүдлийн соёл, ёс заншилтай холбоотой арга ухааныг түгээн дэлгэрүүлнэ.

1.7 Эрүүл, идэвхитэй амьдралтай иргэн

- 1.7.1 Иргэдийн идэвхитэй хөдөлгөөн хийх, явган алхах, унадаг дугуй ундаг иргэдийн тоог нэмэгдүүлэн идэвхжүүлнэ.
- 1.7.2 Сумандаа “Бага Олимп” спортын наадмыг 2 жил тутам зохион байгуулна.
- 1.7.3 Аймгийн аварга шалгаруулах үндэсний болон олимпын төрлийн спортын уралдаан тэмцээнийг зохион байгуулна.

ХОЁР. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ТОГТВОРТОЙ ӨСӨЛТИЙГ ХАНГАХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

2.1 Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл

- 2.1.1 Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг жилийн дөрвөн улиралд бэлтгэн нийлүүлэх, хадгалах нэгдсэн тогтолцоог төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан байгуулна.
- 2.1.2 Сумандаа гойд ашиг шимт цөм сүргийг бий болгоно.
- 2.1.3 Малын түүхий эдэд анхан шатны боловсруулалт хийх, хонины нэхий боловсруулах бага оврын үйлдвэр байгуулна.
- 2.1.4 Бэлчээрийн болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлнэ.
- 2.1.5 Малчдын залгамж халааг бэлтгэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.6 Малын чанар, үүлдэр угсааг сайжруулах санаачлагыг дэмжинэ.
- 2.1.7 Сумандаа стандарт шаардлага хангасан өвс, тэжээлийн агуулах шинээр барьж, өвс тэжээлийн нөөцийг нэмэгдүүлэхэд хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллана.
- 2.1.8 Дөрвөн улирлын хүлэмж, агуулах, зоорийн аж ахуйг хөгжүүлэх замаар хүнсний ногоо, жимс жимсгэнийн нэр төрлийг нэмэгдүүлж, сумын хэрэгцээг хангана.
- 2.1.9 Малын гаралтай дайвар бүтээгдэхүүнийг хаягдалгүй боловсруулж, уургийн агууламж өндөр түүхий эд бэлтгэх, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх чиглэлээр хөрөнгө оруулалтыг дэмжинэ.
- 2.1.10 Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг дөрвөн улиралд бэлтгэн нийлүүлэх, хадгалах нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлж, иргэдийг хямд, чанартай мах, сүү, хүнсний ногоогоор хангана.
- 2.1.11 Цэцэрлэг, сургуулийн үдийн хоолонд сүү, сүүн бүтээгдэхүүний хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.

ГУРАВ. ХӨГЖЛИЙГ ХӨТЛӨХ ХУВИЙН ХЭВШИЛ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ДЭМЖИХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

3.1 Бизнес, хөрөнгө оруулалтын таатай орчин

- 3.1.1 Жижиг дунд үйлдвэр эрхлэгчдийн бараа бүтээгдэхүүнийг зах зээлд нэвтрүүлэх үзэсгэлэн худалдааг жил бүр зохион байгуулж үндэсний үйлдвэрлэгч нараа дэмжин, сурталчилна.
- 3.1.2 Уламжлалт харилцаатай Сэлэнгэ аймгийн Жавхлант сумтай харилцаагаа өргөжүүлж, хүнсний ногоо, ногоон тэжээл тариалах туршлагыг нэвтрүүлнэ.
- 3.1.3 Шинэ хоршоо хөдөлгөөний хүрээнд ижил төстэй хоршоодын зөвлөгөөнийг сумандаа зохион байгуулж, орон нутагт хөрөнгө оруулалтыг татна.

3.2 Шинэ ажлын байр

- 3.2.1 Ажлын байрыг нэмэгдүүлэх чиглэлд жижиг, дунд, бичил бизнесийг дэмжих урт хугацаатай, хүү багатай зээлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг тэлэх бодлого баримталж, шударга, ил тодоор олгох зарчмыг хэрэгжүүлнэ.
- 3.2.2 Жижиг, дунд үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний борлуулалтыг дэмжинэ.
- 3.2.3 Ажлын байрыг шинээр бий болгосон жижиг, дунд, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч аж ахуйн нэгжийг төрийн бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.4 Гарааны бизнес эрхлэгчид зориулсан хөнгөлөлттэй санхүүжилтийг нэмэгдүүлж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.5 Сумандаа нийтийн хоол, зочид буудал болон бусад үйлчилгээний чиглэлээр олон улсын стандартад нийцсэн үйлчилгээний төв байгуулах санал санаачлагыг бүрэн дэмжинэ.
- 3.2.6 Орон нутгийн байгалийн түгээмэл тархацтай баялагийг зохистой ашиглан төсөвт орох орлогыг нэмэгдүүлнэ.

3.3 Төрөлжсөн аялал жуулчлал

- 3.3.1 Монголын нүүдлийн соёл, орон нутгийн онцлогт тохирсон брэнд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар, дизайныг сайжруулан, хөгжүүлж, орон нутагт орох орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.
- 3.3.2 Жуулчдад үзүүлэх уламжлалт зан заншил нутгийн онцлох бүтээгдэхүүн үйлчилгээ /Айрагны баяр, тэмээний баяр, ардын урлагын наадам г.м/-г сурталчлах эвент арга хэмжээг тогтмолжуулна.
- 3.3.3 Орон нутгийн онцлогийг илтгэсэн бэлэг дурсгал, гар урлалын бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл иргэн, аж ахуй нэгжийг дэмжин орлогыг нэмэгдүүлнэ.
- 3.3.4 “Сүм хөх бүрд”-ийн хамгаалалтын бүсийг нэмэгдүүлж, тохижилтыг сайжруулан, орон нутгийн болон гадаадын жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.

**ДӨРӨВ. ШУДАРГА, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООНД ТУЛГУУРЛАСАН ЦАХИМ
ЗАСАГЛАЛЫН СЭРГЭЛТ**

4.1 Төрийн албаны хүний нөөцийн бодлого ба нийгмийн баталгаа

- 4.1.1 Төрийн албан хаагчдын ажлын бодит үнэлэмжийг нэмэгдүүлж, ажлын хариуцлага, үр дүнг сайжруулна.
- 4.1.2 Төрийн албаны хүний нөөцийн чадавхийг бэхжүүлж, нийгмийн баталгааны зохистой бодлогыг баримтална.
- 4.1.3 Төрийн жинхэнэ албан хаагч сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран чадахуйн болон шатлан дэвших зарчмын дагуу улс төрөөс ангид, дарамтгүй ажлаа хийх боломжийг бүрдүүлнэ.
- 4.1.4 Төрийн жинхэнэ албан хаагчдын ажлын гүйцэтгэл, ёс зүй, сахилга хариуцлагыг улам дээшлүүлж, шилдэг төрийн албан хаагчийг шалгаруулж нийгмийн асуудал, ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулна.
- 4.1.5 Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, төрийн албан хаагчдыг тасралтгүй сургаж хөгжүүлэх, цахим сургалтын хөтөлбөрийг үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.6 Төрийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах ажлын хүрээнд багийн засаг дарга нарыг сургаж дадлагажуулан, сахилга хариуцлагыг дээшлүүлнэ.

4.2 Иргэдэд ойр төрийн үйлчилгээ

- 4.2.1 Төрийн албан хаагч ажил үүргээ гүйцэтгэхдээ танил талдаа давуу тал олгохгүй байх, явцуу сонирхол, намын харьяаллаар иргэдэд ялгавартай хандахгүй байх зарчмыг бүрэн хэвшүүлнэ.
- 4.2.2 Төрийн албан хаагчдын ажлын үр дүнг үнэлэх гүйцэтгэлийн үнэлгээний тогтолцоог хэрэгжүүлнэ.
- 4.2.3 Гэмт хэргийн тоог бууруулах, иргэдийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор гэрэлтүүлэг, камержуулалтыг сайжруулж нэмэгдүүлнэ.
- 4.2.4 Төсвийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагаа /Тендер/-г нээлттэй ил тод шилэн болгох.
- 4.2.5 Төсвийн үр ашгийг нэмэгдүүлэн нээлттэй, ил тод байлган орон нутгийн хөгжлийн сангаар хийгдэх ажил үйлчилгээг иргэдийн санаачлаганд тулгуурлан чанартай зохион байгуулна.
- 4.2.6 Сүм багийн контор шинээр барина. Ар Урт багийн конторыг засварлана.
- 4.2.7 Сумын цагдаагийн кабоны барилгад их засвар хийнэ. Сумын цагдаа, хэсгийн төлөөлөгчийн унааны асуудлыг шийдвэрлэнэ.

ТАВ. ХҮН БА ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ СЭРГЭЛТ

5.1 “Тэрбум мод” хөтөлбөр

- 5.1.1 Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн сөрөг үр нөлөөг багасгах, байгальд ээлтэй, оролцоотой ажил бизнесийг дэмжинэ.
- 5.1.2 Байгалийн унаган төрх, биологийн олон янз байдлыг хамгаалж, эко системийн тэнцвэрийг хадгалахад хувь нэмэр оруулсан иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулна.
- 5.1.3 “Тэрбум” мод хөтөлбөрийн хүрээнд айл өрх бүр эзэмшлийн газартаа мод тарих аян өрнүүлж, төрөөс үзүүлж буй дэмжлэгийг ургуулсан модны тоо, цахилгаан, усны зардалтай уялдуулна.
- 5.1.4 Зуутын хийдэд номын мэргэдийн дурсгалд зориулсан цэцэрлэгт хүрээлэнг лам хуврага, сүсэгтэн олны дэмжлэгтэйгээр байгуулна.

5.2 Уламжлалт нүүдлийн мал аж ахуй

- 5.2.1 Бэлчээрийн даацаа хэтрүүлээгүй, бэлчээр хамгаалж байгаа малчдыг бага хүүтэй ногоон зээлд хамруулах боломжийг банк санхүүгийн байгууллагуудтай хамтран бүрдүүлнэ.
- 5.2.2 Бэлчээрт хөнөөл учруулж буй царцаа, үлийн цагаан оготно гэх мэт мэрэгч амьтадтай байгаль орчинд ээлтэй аргаар тэмцэнэ.
- 5.2.3 Газар эзэмшигч, ашиглагчдын хариуцлагыг нэмэгдүүлж, эвдрэл, доройтолд орсон газрыг нөхөн сэргээж, цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулна.
- 5.2.4 Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хэмжээг нийт газар нутгийн 30 хувьд хүргэнэ.
- 5.2.5 Баг бүрт малыг аюулаас хамгаалах байгууламжийг байгуулна.
- 5.2.6 Баянхошууны хужирыг хамгаалалтанд авч, ашиглалтыг сайжруулна.

5.3 Үнэт баялаг ус

- 5.3.1 Усны нөөцийн эрэл, хайгуул, зураглалын ажлыг эрчимжүүлж, усны чанар, аюулгүй байдлыг хангах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 5.3.2 Сумын төвийн хүн амыг стандартын шаардлага хангасан ундны усны хайгуул судалгааг хийж, нөөцийг нэмэгдүүлнэ.

ЗУРГАА. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ТАТАХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

6.1 Сумын хөгжил

- 6.1.1 “1000 айлын орон сууц” хөтөлбөрийн хүрээнд Суманд төрийн албан хаагчдын 24 айлын орон сууц барина.
- 6.1.2 Сумын төвийн шугам сүлжээ /Цэвэр, бохир усны шугам/ цэвэрлэх байгууламж шинээр барьж, сумын төвийн айл өрхийн амьдрах орчинг сайжруулна.
- 6.1.3 Суманд Хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгыг шинээр барина.
- 6.1.4 Суманд сургуулийн барилгыг шинээр ба суманд сургуулийн дотуур байрыг шинээр барьж, ашиглалтад оруулна.
- 6.1.5 Соёлын төвийн барилгыг ашиглалтад оруулна.
- 6.1.6 Нутгийн удирдлагын барилга шинээр барина.
- 6.1.7 Ахмадын өргөөг шинээр барина.
- 6.1.8 Сумын төвийн ногоон байгууламжыг нэмэгдүүлж, цэцэрлэгт хүрээлэнг тохижуулж, хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангасан чөлөөт цагийг өнгөрүүлэх талбай шинээр байгуулж, иргэдийн амарч зугаалах, чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 6.1.9 Сумын ахуй үйлчилгээний нэр төрлийг олшруулж халуун усны үйл ажилгааг тогтмолжуулна.
- 6.1.10 Хогийн цэгийг ландфилын аргаар булшилж шинээр хогийн цэг байгуулж, хог ачилтыг тогтмолжуулна.

**ДУНДГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон, 7-р баг, Сайнцагаан сум
Дундговь аймаг 48090 Утас: 70592439, 70592208,
70593208, Цахим хаяг: dundgovi@audit.gov.mn

**ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН ӨЛЗИЙТ
СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
ХОРООНД**

_____ 2025.04.23 № _____ 102
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох Өлзийт сумын “Монгол ардын нам”-ын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит, Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Орон нутгийн 2025 оны төсөв, 2025-2026 оны төсвийн төсөөлөл, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Өлзийт сумын “Монгол ардын нам”-ын хорооны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн

4825020360

зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Өлзийт сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын нөхөн сонгуульд оролцох “Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (11 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Дундговь аймгийн Өлзийт сумын Сонгуулийн хороонд

Хавсралт 11 хуудастай.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

ХЯНАСАН:
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР

БОЛОВСРУУЛСАН:
АХЛАХ АУДИТОР

Р.МӨНХТОГТОХ

Т.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

Д.ИХБАЯР

2025 ОНЫ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН НӨХӨН
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН ӨЛЗИЙТ СУМЫН
МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УРИА: БҮС НУТГИЙН ХӨГЖИЛ-ЭХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТ

2025 он

2025 ОНЫ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН НӨХӨН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН ӨЛЗИЙТ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

БҮС НУТГИЙН ХӨГЖИЛ-ЭХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТ

“Алсын хараа-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, “Шинэ сэргэлтийн бодлого” “Дундговь аймгийн нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх 2018-2028 дунд хугацааны хөгжлийн хөтөлбөр”, “Монгол Ардын Намын “Шинэ сэргэлтийн бодлого, бүсчилсэн хөгжлийн реформ 2024-2028” зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд суурилан иргэдийнхээ амьдрах орчныг сайжруулах, өрх гэрийн амьдралын чанарыг дээшлүүлэх “БҮС НУТГИЙН ХӨГЖИЛ-ЭХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТ” мөрийн хөтөлбөрийг 5 үндсэн бүлэг, 19 дэд бүлэг, 189 зорилтыг хэрэгжүүлж ажиллана.

НЭГ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРТ ХҮРГЭХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

- 1.1 Орон сууц
- 1.2 Эрүүл иргэн
- 1.3 Боловсролтой иргэн
- 1.4 Хүн ам, нийгмийн бүлэг бүрт чиглэсэн нутгийн сэргэлтийн бодлого
 - Хүүхэд
 - Оюутан, залуучууд
 - Гэр бүл
 - Ахмад настан
 - Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд
- 1.5 Хөдөлмөр эрхлэлт
- 1.6 Үндэсний өв, соёл урлагийг дэмжигч иргэн
- 1.7 Эрүүл идэвхитэй амьдралтай иргэн

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОГТВОРТОЙ ӨСӨЛТИЙГ ХАНГАХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

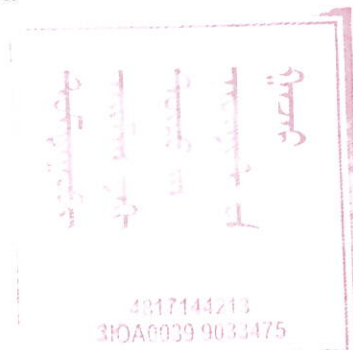
- 2.1 Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл

ГУРАВ. ХӨГЖЛИЙГ ХӨТЛӨХ ХУВИЙН ХЭВШИЛ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ДЭМЖИХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

- 3.1 Бизнес хөрөнгө оруулалтын таатай орчин
- 3.2 Шинэ ажлын байр
- 3.3 Төрөлжсөн аялал жуулчлал

ДӨРӨВ. ШУДАРГА, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООНД ТУЛГУУРЛАСАН ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛЫН СЭРГЭЛТ

- 4.1 Төрийн албаны хүний нөөцийн бодлого ба нийгмийн баталгаа
- 4.2 Иргэдэд ойр төрийн үйлчилгээ

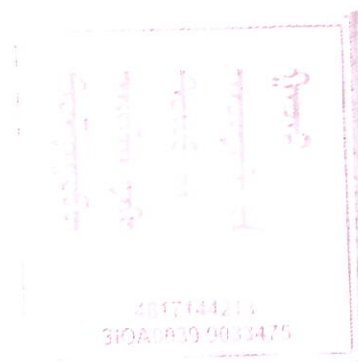

ТАВ. ХҮН БА ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ СЭРГЭЛТ

- 5.1 Тэрбум мод хөтөлбөр
- 5.2 Уламжлалт нүүдлийн аж ахуй
- 5.3 Үнэт баялаг ус

ЗУРГАА. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ТАТАХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

- 6.1 Бүтээн байгуулалт
- 6.2 Сумын хөгжил

1 НЭГ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРТ ХҮРГЭХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

1.1 Орон сууц-нутгийн сэргээлт

- 1.1.1 Хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлж буй 3 хувийн хүүтэй ипотекийн зээлийн хөтөлбөрийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх
- 1.1.2 Төрийн албан хаагчдыг түрээсийн орон сууцанд хамруулна.
- 1.1.3 15-20 айлын орон сууц барина

1.2 Эрүүл иргэн-нутгийн сэргээлт

- 1.2.1 Өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт мэдээлэх, сануулах хиймэл оюун ухаанд суурилсан системийг хөгжүүлж, салбарын цахим шилжилтийг эрчимжүүлэн эрт илрүүлэгт зорилтот бүлгийн иргэдийг бүрэн хамруулна.
- 1.2.2 Эрүүл амьдралын хэв маягийг дэмжсэн дасгал хөдөлгөөн, спорт, нийтийн биеийн тамираар хичээллэх, эрүүл зөв хооллох, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх орчин бүрдүүлнэ.
- 1.2.3 Нарийн мэргэжлийн эмч, сувилагч, мэргэшсэн асрахуйн ажилтан гадаад, дотоодод сургах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.4 Эмнэлгийн авто машин, тоног төхөөрөмжийн хангалтыг стандартын түвшинд хүргэж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлж, эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулна.
- 1.2.5 “Элэг бүтэн Монгол”, хүүхдийн “Эрүүл шүд”, “Умайн хүзүүн хавдаргүй Монгол” хөтөлбөрүүдийг үргэлжлүүлнэ.
- 1.2.6 Хүн амын дундаж наслалтыг нэмэгдүүлэх хүрээнд иргэн бүрийг урьдчилан сэргийлэх үзлэг оношилгоонд бүрэн хамруулж “Эрт илрүүлэг” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлнэ.
- 1.2.7 Эрүүл мэндийн салбарын шилдэг ажилчдыг жил бүр шалгаруулж, эмч эмнэлгийн ажилчдын нийгмийн асуудлыг үе шаттай шийдвэрлэж, ажиллах орчин нөхцлийг сайжруулна.

1.3 Боловсролтой иргэн-нутгийн сэргээлт

- 1.3.1 Сургууль цэцэрлэгийн багш нарыг дотоод, гадаадад мэргэжил дээшлүүлж туршлага судлуулна.
- 1.3.2 Сургуулиудад байгалийн ухаан, технологийн хичээлийн лаборатори, туршилтын талбай байгуулна.
- 1.3.3 Төгсөөд ажиллаж байгаа залуу багш нарт зориулсан түрээсийн орон сууцны асуудлыг шийдвэрлэнэ.
- 1.3.4 “Багшийн хөгжлийн төв”-ийг дэмжиж, мэргэжил дээшлүүлэх сургалт, үйл ажиллагаанд хамруулж “Чадварлаг багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.5 “Байгалийн ухаан” болон “Математик”, “Англи хэл”, “Оюунлаг Дундговь” дэд хөтөлбөрүүдийн хүрээнд улс, бүсийн хэмжээний төрөлжсөн олимпиадыг тогтмол зохион байгуулна.
- 1.3.6 Жил бүр сургууль, цэцэрлэгийн шилдэг багш, ажилчдыг шалгаруулж боловсролын салбарын ажилчдын нийгмийн асуудал, ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулна.
- 1.3.7 “150 мянган айл-Орон сууц” үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд бүсүүдийн тэргүүлэх чиглэлтэй уялдсан ур чадвартай гагнуурчин, инженер техникийн мэргэжилтнийг гадаад, дотоодод бэлтгэх бодлого баримтална.
- 1.3.8 Багш нарыг жилд нэг удаа урьдчилан сэргийлэх эрүүл мэндийн үзлэг оношлогоонд бүрэн хамруулна.

1.4 Хүн ам, нийгмийн бүлэг бүрт чиглэсэн нутгийн сэргэлтийн бодлого

Хүүхэд-нутгийн сэргэлт

- 1.4.1 Хүүхэд хамгааллын талаар мэдлэг, ойлголт, хандлагыг нэмэгдүүлэх нөлөөллийн ажлыг хэрэгжүүлж, иргэдийн оролцоотой хүүхдийг эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- 1.4.2 Хүүхэд харах үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлж, 1-2 хүртэлх насны хүүхдийг асрах үйлчилгээнд хамруулан ээжүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.3 Хүүхэд бүрийг сургуулийн өмнөх боловсролд хамруулна.
- 1.4.4 Боловсролын үйлчилгээнд хамрагдаж чадахгүй, эрсдэлт бүлгийн суралцагч нэг бүрд шаардлагатай дэмжлэгийг үзүүлж, боловсролд тэгш хамруулна.
- 1.4.5 Цэцэрлэгийн хоол болон ЕБС-ийн үдийн хоолны орц найрлагыг нэмэгдүүлж, шим тэжээл, амин дэмээр баялаг хоол, сүү сүүн бүтээгдэхүүнээр үйлчилнэ.
- 1.4.6 Цэцэрлэг, сургуулийн орчныг бүрэн камержуулж, хүүхдийн аюулгүй, таатай суралцах орчныг бүрдүүлнэ.

Оюутан, залуучууд-нутгийн сэргэлт

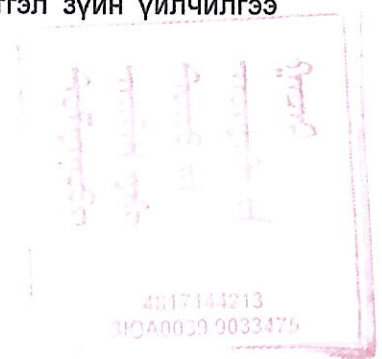
- 1.4.7 Сурлагын өндөр амжилттай, бакалаврын сургалтын төгсөгчийг төрийн албанд дадлага хийлгэх тогтолцоог сайжруулан, төрийн албаны хүний нөөцийг бэлтгэнэ.
- 1.4.8 Хөдөлмөрийн хуулинд тусгагдсан цахимаар, зайнаас, гэрээс, цагаар ажиллах болон богино хугацааны хөдөлмөр эрхлэх боломжуудыг өргөжүүлж шинэ ажлын байр бий болгох бодлого баримтална.
- 1.4.9 Залуучуудын бизнес эрхлэх боломж, гарааны бизнес эрхлэх нөхцөлийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.10 Төгсөгчдөд зориулан “Хийнгээ суръя- Орлого олъё-Хэмнэе” загвараар хөдөлмөрийн ур чадвар эзэмших боломжийг бүрдүүлнэ.

Гэр бүл-нутгийн сэргэлт

- 1.4.11 Гэр бүлийн хүчирхийллийг бууруулж, хүчирхийллийг үл тэвчих хандлагыг бий болгох нөлөөллийн арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.12 Ганц бие өрх болон өрх толгойлсон эцэг, эхэд ээлтэй тогтолцоог хөгжүүлнэ.
- 1.4.13 Айл өрхийн амьжиргааны түвшинг олон улсын аргачлалаар тогтоож, ажил орлоготой болгох, малжуулах, туслах аж ахуй эрхлэх зэргээр орлогын өсөлтийг дэмжих бодитой арга хэмжээг авч ажиллана.

Ахмад настан – нутгийн сэргэлт

- 1.4.14 Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.15 Ахмадуудын хөдөлмөрийн хоршоо, нөхөрлөл зэрэг хамтын ажиллагааны санаачлагыг дэмжин орлогыг нэмэгдүүлэх, мэдлэг туршлагаа залуучуудад өвлүүлж үлдээх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 1.4.16 Сумандаа ахмадын сувилал байгуулж амралт сувилалд явж чаддагүй ахмадуудыг орон нутагтаа сувилуулах боломжийг бүрдүүлнэ.
- 1.4.17 Ахмадуудын урлаг, спортын наадмыг сумандаа бүсчилэн зохион байгуулна.
- 1.4.18 Улаанбаатар хотод оношлогооны төвд 60-аас дээш насны ахмадуудыг зохион байгуулалттайгаар хамруулж, зардлыг нь эрүүл мэндийн даатгал болон орон нутгийн төсвөөс шийдвэрлэнэ.
- 1.4.19 Ахмад настануудад өдрийн болон 7 хоногийн эрүүл мэнд, сэтгэл зүйн үйлчилгээ үзүүлэх чийрэгжүүлэлтийн төв байгуулна.

Малчид-нутгийн сэргэлт

Шинэ хоршоо хөтөлбөрийн хүрээнд:

- 1.4.20 Малчдад өвөлжөө, хаваржааны газрыг урт хугацаатай эзэмших, ашиглах, тэжээлийн ургамал тариалах нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- 1.4.21 Худаг гаргах, ногоон тэжээл тариалах, тоног төхөөрөмж худалдан авахад дэмжлэг үзүүлнэ.
- 1.4.22 Говийн бүсийн хэмжээнд дутагдалтай малын эмч, мал зүйч, мэргэжилтэнг үе шаттайгаар бэлтгэн, мал сүргийг бүрэн эрүүлжүүлнэ.
- 1.4.23 Малчдын боловсрол, эрүүл мэнд, нийгэм, соёлын үйлчилгээг хоршоогоор дамжуулан шинэ түвшинд гаргана.
- 1.4.24 Малчид хоршоолох замаар мах, сүү, арьс шир, ноос ноолуур, дайвар бүтээгдэхүүн ангилан ялгах болон боловсруулах цех байгуулах, ажлын байрыг сум бүрт нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.
- 1.4.25 Зудад өртсөн малчдыг нутгийн шилмэл омгийн малаар малжуулах хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.26 Эмнэлгийг Старлинкийн интернетэд холбон малчид, хөдөө орон нутгийн иргэдэд алсын зайн эрүүл мэндийн оношилгоо, эмчилгээний үйлчилгээг үзүүлнэ.
- 1.4.27 Дахин дамжуулах станцуудыг байгуулж, сумын хэмжээний бүх малчин өрхүүдийг үүрэн холбооны сүлжээнд холбогдох нөхцлийг бүрдүүлнэ.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд

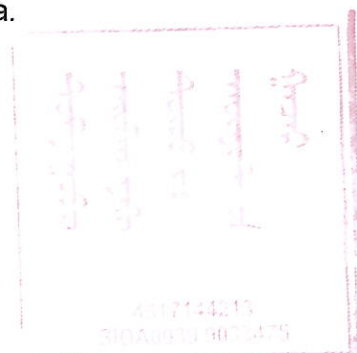
- 1.4.28 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан тэгш хүртээмжтэй дэд бүтцийн стандартыг бүх төрлийн орон сууц, худалдаа үйлчилгээний байгууллагуудад мөрдүүлж, мэдээллийн тэгш байдлыг хангана.
- 1.4.29 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэх, орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ.

1.5 Хөдөлмөр эрхлэлт-нутгийн сэргэлт

- 1.5.1 Ажлын байрыг нэмэгдүүлж, ажилгүйдлийн түвшнийг бууруулах бодлого баримтлана.
- 1.5.2 Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, хүүхдийг асрамжилж буй иргэний хөдөлмөр эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.5.3 Салбар хоорондын хамтын ажиллагааг өрнүүлэх замаар хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
- 1.5.4 Хүнсний нөөц нэмэгдүүлэх, нэр төрлийг олшруулахад чиглэсэн аж ахуй эрхлэх, шинэ нэрийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх санаачлагыг санхүү, хөнгөлөлттэй зээлээр дэмжинэ.
- 1.5.5 Цагийн ажил, түр ажлын байрны зохицуулалтыг ажил олгогч, ажилтанд нийцтэй байдлаар тогтоон иргэдийн нэмэлт орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.5.6 Өөрийн нөөц бололцоогоо дайчлан сумын брэнд бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж байгаа аж ахуйн нэгж, хувь хүмүүсийг дэмжиж жил бүр “шилдэг бүтээгдэхүүн” шалгаруулна

1.6 Үндэсний өв, соёл урлагийг дэмжигч иргэн-нутгийн сэргэлт

- 1.6.1 “Уртын дууч, морин хуурчдын”-III их наадмыг оролцоно
- 1.6.2 Жил бүр үндэсний өв соёлоо түгээн дэлгэрүүлэх арга хэмжээ зохион бхйгуулна.
- 1.6.3 Иргэдийн дунд урлагийн наадмыг 2 жил тутам зохион байгуулна.

1.7 Эрүүл, идэвхитэй амьдралтай иргэн-нутгийн сэргэлт

- 1.7.1 Иргэд идэвхитэй хөдөлгөөн хийх, явган алхах, унадаг дугуйн болон гүйлтийн зориулалтын зам талбайтай болно.
- 1.7.2 Өлзийт сумын ЕБС төгсөгчдийн “Бага Олимп” спортын наадмыг зохион байгуулна.
- 1.7.3 Аймаг, аймгийн бүсийн аварга шалгаруулах үндэсний болон олимпын төрлийн спортын уралдаан тэмцээнийг зохион байгуулна.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОГТВОРТОЙ ӨСӨЛТИЙГ ХАНГАХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

2.1 “Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл”-нутгийн сэргэлт

- 2.1.1 Хөдөө аж ахуйн салбарыг шинэ технологи инновацад суурилан хөгжүүлж, цаг уурын эрсдэлд дасан зохицсон, үр ашигтай бизнесийн салбар болгон хөгжүүлнэ.
- 2.1.2 Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг жилийн дөрвөн улиралд бэлтгэн нийлүүлэх, хадгалах нэгдсэн тогтолцоог төрийн дэмжлэгтэй, хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг урамшуулж шинэчлэн байгуулна
- 2.1.3 Дэлийн улаан ямаа гойд ашиг шимт цөм сүргийг бий болгоно.
- 2.1.4 Малын түүхий эдэд анхан шатны боловсруулалт хийх хоршооллыг бүсчлэн байгуулах ажлыг дэмжинэ
- 2.1.5 Бэлчээрийн болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлнэ.
- 2.1.6 Малчидын залгамж халааг бэлтгэх аяныг хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.7 Малын чанар, үүлдэр угсааг сайжруулах санаачлагыг дэмжинэ.
- 2.1.8 Малын гаралтай дайвар бүтээгдэхүүнийг хаягдалгүй боловсруулж уургийн агууламж өндөр түүхий эд бэлтгэх, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх чиглэлд хөрөнгө оруулалтыг дэмжинэ.
- 2.1.9 Мах, сүү, хоёрдогч түүхий эд боловсруулах үйлдвэр байгуулж, дотоод, гадаадын зах зээлд өндөр үнээр борлуулах боломжийг бүрдүүлнэ.
- 2.1.10 Цэцэрлэг, сургуулийн үдийн хоолонд сүү, сүүн бүтээгдэхүүний хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.

ГУРАВ. ХӨГЖЛИЙГ ХӨТЛӨХ ХУВИЙН ХЭВШИЛ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ДЭМЖИХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

3.1 Бизнес, хөрөнгө оруулалтын таатай орчин-нутгийн сэргэлт

- 3.1.1 Нийтийн эзэмшлийн зам талбай, цэцэрлэгт хүрээлэн зэрэгт үйлчилгээ эрхлэх боломжийг иргэдэд олгоно.
- 3.1.2 Суманд жижиг дунд үйлдвэрлэгчдэд зориулсан бизнес инкубатор төв байгуулна.
- 3.1.3 Жижиг дунд үйлдвэр эрхлэгчдийн бараа бүтээгдэхүүнийг гадаад, болон дотоодын зах зээлд нэвтрүүлэх үзэсгэлэн худалдаа болон “Дундговь түншлэл” арга хэмжээнд жил бүр оролцож үндэсний үйлдвэрлэгч нараа дэмжин, сурталчилна.
- 3.1.4 Гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдын “Discover Dundgovi” зөвлөгөөнд оролцож орон нутагт хөрөнгө оруулалтыг татна.

3.2 Шинэ ажлын байр-нутгийн сэргэлт

- 3.2.1 Ажлын байрыг нэмэгдүүлэх чиглэлд жижиг, дунд, бичил бизнесийг дэмжих урт хугацаатай, хүү багатай зээлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, санхүүжилтийн эх үүсвэрийг тэлэх бодлого баримталж, шударга, ил тод олгох зарчмыг баримтлан хэрэгжүүлнэ.
- 3.2.2 Жижиг, дунд үйлдвэрийн бүтээгдэхүүний борлуулалтыг төрийн худалдан авалтаар дэмжинэ.
- 3.2.3 Ажлын байрыг шинээр бий болгосон бүс, орон нутгийн жижиг, дунд, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч аж ахуйн нэгжийг төрийн бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.4 Гарааны бизнесийг дэмжих эко системийг бүрдүүлж, бизнесээ тэлэх, эрчимжүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар олгох, хөрөнгө оруулалтын цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- 3.2.5 Гарааны бизнес эрхлэгч, инновац, судалгаа хөгжүүлэгчдэд зориулсан хөнгөлөлттэй санхүүжилтийг нэмэгдүүлж, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.6 Нийтийн хоол, зочид буудал болон бусад үйлчилгээний чиглэлээр стандартад нийцсэн үйлчилгээний төв байгуулах санал санаачлагыг бүрэн дэмжинэ.
- 3.2.7 Уул уурхайн төслүүдийн нутгийн хөгжилд оруулах хувь нэмрийг нэмэгдүүлнэ.

3.3 төрөлжсөн аялал жуулчлал – нутгийн сэргэлт

- 3.3.1 “GoMongolia” хөтөлбөрийн хүрээнд суманд зочлох гадаад жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.
- 3.3.2 Аялал жуулчлалын бүс дэх хоршоо, нөхөрлөлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг ногоон зээл, худалдааны сувгуудаар дэмжих бодлого баримтлана.
- 3.3.3 Монголын нүүдлийн соёл, орон нутгийн онцлогт тохирсон брэнд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар, дизайныг сайжруулан, хөгжүүлж, орон нутагт орох орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.
- 3.3.4 Жуулчдад үзүүлэх уламжлалт зан заншил нутгийн онцлох бүтээгдэхүүн үйлчилгээ /Айрагны баяр, тэмээний баяр, ардын урлагын наадам г.м/-г сурталчлах эвент арга хэмжээг тогтмолжуулна.
- 3.3.5 Цагаан суварга, дэл уул, өөш манхан, морин толгойн цав зэрэг аялал жуулчлалын төвийг байгуулж орон нутгийн аялал жуулчлалын сүлжээг олон улсын аялалын бүстэй холбоно.
- 3.3.6 Орон нутгийн онцлогийг илтгэсэн бэлэг дурсгал, гар урлалын бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл иргэн, аж ахуй нэгжийг дэмжин орлогыг нэмэгдүүлнэ.
- 3.3.7 Аялал жуулчлалын гадаадад хамтын ажиллагаа, олон улсын сурталчилгаа маркенгийн ажлыг эрчимжүүлж жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.
- 3.3.8 Цагаан суварга байгалийн өвөрмөц тогтоц бүхий газрыг түшиглэсэн, аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулна.

ДӨРӨВ. ШУДАРГА, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООНД ТУЛГУУРЛАСАН ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛЫН СЭРГЭЛТ

3.4 Төрийн албаны хүний нөөцийн бодлого ба нийгмийн баталгаа - нутгийн сэргэлт

- 3.4.1 Төрийн албан хаагчдын ажлын бодит үнэлэмжийг нэмэгдүүлж, ажлын хариуцлага, үр дүнг сайжруулна.
- 3.4.2 Төрийн албаны хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлж, нийгмийн баталгааны зохистой бодлогыг баримтална.
- 3.4.3 Төрийн жинхэнэ албан хаагч сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран чадахуйн болон шатлан дэвших зарчмын дагуу улс төрөөс ангид, дарамтгүй ажлаа хийх боломжийг бүрдүүлнэ.
- 3.4.4 Төрийн тусгай болон жинхэнэ албан хаагчдын ажлын гүйцэтгэл, ёс зүй, сахилга хариуцлагыг улам дээшлүүлж шилдэг төрийн албан хаагчийг шалгаруулж нийгмийн асуудал, ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулна.
- 3.4.5 Авлигаас урьдчилан сэргийлэх, төрийн албан хаагчдыг тасралтгүй сургаж хөгжүүлэх, цахим сургалтын хөтөлбөрийг үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ.
- 3.4.6 Төрийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах ажлын хүрээнд багийн засаг дарга нарыг сургаж дадлагажуулан, сахилга хариуцлагыг дээшлүүлнэ..
- 3.4.7 Суманд дутагдалтай байгаа боловсон хүчний нөөцийг нэмэгдүүлэх зорилгоор оюутнуудад бүрэн тэтгэлэг олгоно.
- 3.4.8 Тогтвор сууршилтай ажиллах төрийн албан хаагчдын нийгмийн баталгааг хангаж дэмжлэг үзүүлнэ.

3.5 Иргэдэд ойр төрийн үйлчилгээ – нутгийн сэргэлт

- 3.5.1 Төрийн албан хаагч ажил үүргээ гүйцэтгэхдээ танил талдаа давуу тал олгохгүй байх, явцуу сонирхол, намын харьяаллаар иргэдэд ялгавартай хандахгүй байх зарчмыг бүрэн хэвшүүлнэ.
- 3.5.2 Төрийн албан хаагчдын ажлын үр дүнг үнэлэх гүйцэтгэлийн үнэлгээний тогтолцоог хэрэгжүүлнэ.
- 3.5.3 Гэмт хэргийн тоог бууруулах, иргэдийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор гэрэлтүүлэг, камержуулалтыг сайжруулж нэмэгдүүлнэ.
- 3.5.4 Төсвийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах ажиллагаа /Тендер/-г нээлттэй ил тод шилэн болгох.

ТАВ. ХҮН БА ХҮРЭЭЛЭН БҮЙ ОРЧНЫ СЭРГЭЛТ

3.6 “Тэрбум мод” хөтөлбөр – нутгийн сэргэлт

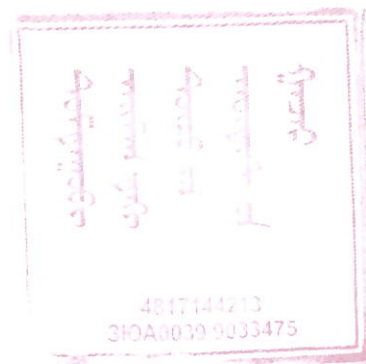
- 3.6.1 Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн сөрөг үр нөлөөг багасгах, байгальд ээлтэй, оролцоотой ажил бизнесийг дэмжинэ.
- 3.6.2 Монгол орны ус цаг уурын орчны шинжилгээний салбарт өндөр технологи, хиймэл оюун ухааныг нэвтрүүлэн техникийн шинэчлэл хийж, цаг уур, гамшгийг эрт зарлан мэдээлэх ажлыг шинэ түвшинд гаргана.
- 3.6.3 Байгалийн унаган төрх, биологийн олон янз байдлыг хамгаалж, эко системийн тэнцвэрийг хадгалахад хувь нэмэр оруулсан иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулна.
- 3.6.4 Ногоон хот, ногоон барилга, амьдралын ногоон хэв маяг, нөөцийн хэмнэлт зэрэг байгальд ээлтэй, хэмнэлттэй ногоон үзэл санаа, хандлага, дадлыг дэмжин хөгжүүлнэ.
- 3.6.5 “Тэрбум” мод хөтөлбөрийн хүрээнд айл өрх бүр эзэмшлийн газартаа мод тарих аян өрнүүлж, төрөөс үзүүлж буй дэмжлэгийг ургуулсан модны тоотой уялдуулна.
- 3.6.6 Суманд нэрэмжит цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулж, иргэдийн мод тарих идэвх сонирхлыг нэмэгдүүлнэ. Үүнд: гэр бүл бологсдын, төгсөлтийн, алдар цолтны, бурхан бологсдын гэх мэт

3.7 Уламжлалт нүүдлийн аж ахуй – нутгийн сэргэлт

- 3.7.1 Бэлчээрийн даацаа хэтрүүлээгүй, бэлчээр хамгаалж байгаа малчдыг бага хүүтэй ногоон зээлд хамруулах боломжийг банк санхүүгийн байгууллагуудтай хамтран бүрдүүлнэ.
- 3.7.2 Бэлчээрт хөнөөл учруулж буй царцаа, үлийн цагаан оготно гэх мэт мэрэгч амьтадтай байгаль орчинд ээлтэй аргаар тэмцэнэ.
- 3.7.3 Газар ашиглагчдын хариуцлагыг нэмэгдүүлж, эвдрэл, доройтолд орсон газрыг нөхөн сэргээж, цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулна.
- 3.7.4 Уул уурхайн бүтээгдэхүүний тээвэрлэлтийг байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүйгээр зохион байгуулахад шаардлагатай арга хэмжээг авч, нийгмийн хариуцлагын гэрээ байгуулан хамтран ажиллана.

3.8 Үнэт баялаг ус – нутгийн сэргэлт

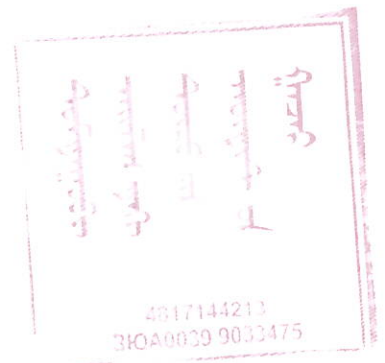
- 3.8.1 Усны нөөцийн эрэл, хайгуул, зураглалын ажлыг эрчимжүүлж, усны чанар, аюулгүй байдлыг хангах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 3.8.2 Уул уурхай, хөдөө аж ахуй, аж үйлдвэрийн салбарт гүний усны нөөц ашиглалтыг хязгаарлаж, гадаргын ус ашиглахыг дэмжинэ.
- 3.8.3 Уул уурхайд үйлдвэрлэлийн технологид хэрэглэсэн усыг дахин ашиглах, саарал ус нийлүүлэх төслийг дэмжинэ.

ЗУРГАА. ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ТАТАХ НУТГИЙН СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО

6.1 Бүтээн байгуулалт – нутгийн сэргэлт

- 6.1.1 Байгаль, газарзүйн онцлогт түшиглэн Цагаан суварга орчмын палеонтологийн нөөцөд тулгуурлан аялал жуулчлалын тусгай бүсийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд байгуулна.
- 6.1.2 Говийн бүсийн нар, салхины нөөцийг ашиглан, нар, салхины сэргээгдэх эрчим хүчний станцуудыг байгуулна.
- 6.1.3 Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх боломжийг бүрдүүлнэ
- 6.1.4 Сумын төвөн 0.4квт-ын агаарын шугамыг шинэчлэх
- 6.1.5 Гэр хорооллын инженерийн дэд бүтцэд холбох
- 6.1.6 Жишиг гудамж байгуулна
- 6.1.7 Онцгой байдлын эрэн хайх аврах анги байгуулна
- 6.1.8 Цаг уурын өртөө байгуулна
- 6.1.9 Сумын төвийн айл өрхүүд нүхэн жорлонгоо эко жорлон болгох ажлыг төр иргэд хамтран хэрэгжүүлнэ
- 6.1.10 Сумын Эрүүл мэндийн төвийн барилгын өргөтгөлийг шинээр барьна.
- 6.1.11 Суманд ахмадын өргөө байгуулна.
- 6.1.12 Сумын сургуулийн үдийн цай номын сангийн барилгын өргөтгөл,спорт залны барилгыг засварт оруулна.
- 6.1.13 Сумын төвийн дэргэд ногоон зурвас, цэцэрлэгт хүрээлэн бий болгож, иргэдийн амарч зугаалах, чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх нөхцлийг бүрдүүлнэ.

**ДУНДГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон, 7-р баг, Сайнцагаан сум
Дундговь аймаг 48090 Утас: 70592439, 70592208,
70593208, Цахим хаяг: dundgovi@audit.gov.mn

**ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН САЙХАН-ОВОО
СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
ХОРООНД**

2025.04.23 № 97
танай _____ -ны № _____ -т

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох Сайхан-Овоо сумын “Монгол ардын нам”-ын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит, Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит, Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Орон нутгийн 2025 оны төсөв, 2025-2026 оны төсвийн төсөөлөл, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Сайхан-Овоо сумын “Монгол ардын нам”-ын хорооны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2025 оны нөхөн сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн

4825020358

мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Сайхан-Овоо сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын нөхөн сонгуульд оролцох “Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (5 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Дундговь аймгийн Сайхан-Овоо сумын Сонгуулийн хороонд

Хавсралт 5 хуудастай.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Р.МӨНХТОГТОХ

ХЯНАСАН:
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР

Т.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

БОЛОВСРУУЛСАН:
АХЛАХ АУДИТОР

Д.ИХБАЯР

2025 ОНЫ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН НӨХӨН
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН САЙХАН-ОВОО
СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УРИА: Хөндөлгүй хөгжинө
Ухалгүй урагшилна.

2025 он

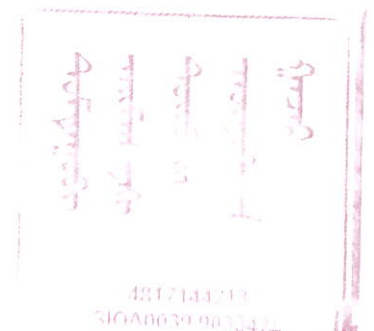
2025 ОНЫ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН НӨХӨН СОНГУУЛЬД
ОРОЛЦОХ ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН САЙХАН-ОВОО СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН
НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

ХӨНДӨЛГҮЙ ХӨГЖИНӨ
УХАЛГҮЙ УРАГШИЛНА.

“Алсын хараа-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”, “Дундговь аймгийн нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх 2018-2028 дунд хугацааны хөгжлийн хөтөлбөр”, “Монгол Ардын намын “Шинэ сэргэлтийн бодлого, бүсчилсэн хөгжлийн реформ 2024-2028” зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд суурилан орон нутгийнхаа нийт иргэдийн саналд тулгуурлан уул уурхайгүй, уламжлалт хөдөө аж ахуй, аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, иргэдийнхээ амьдрах орчныг сайжруулах, өрх гэрийн амьдралын чанарыг дээшлүүлэх мөрийн хөтөлбөрийг 5 үндсэн бүлэг, 46 зорилтыг хэрэгжүүлж ажиллана.

1. Хүний хөгжил, өрхийн сэргэлт

- 1.1. “Амар амгалан гэр бүл” багц сургалтын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.2. “Шинэ үеийн Малчин” сумын малчдын уулзалт зөвлөгөөнийг 2 жилд 1 удаа зохион байгуулна.
- 1.3. Эмэгтэйчүүдийн чуулга уулзалтыг зохион байгуулж, тулгамдсан асуудлуудыг шийдвэрлэнэ.
- 1.4. Залуучуудын байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжин чуулга уулзалтыг 2 жилд 1 удаа зохион байгуулна.
- 1.5. Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд хүүхдийг асрамжилж буй иргэний хөдөлмөр эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.6. Залуучуудын бизнес эрхлэх боломж, гарааны бизнес эрхлэх нөхцлийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.7. Эрчим хүчний хэмнэлттэй, байгаль орчинд ээлтэй амины орон сууц барих, засварлах мэдээллээр хангах, хөнгөлөлттэй зээлд хамруулах.
- 1.8. Орон нутагт төрийн албаны орон тоо дутагдалтай байгаа нөхцөл байдалд онцгой анхаарал хандуулж тэднийг орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажиллаж амьдрах нөхцөл бололцоог хангах ажлыг бодлогоор дэмжиж ажиллах, нутгийн залуу боловсон хүчнийг бэлтгэх, ажлын байраар хангах.

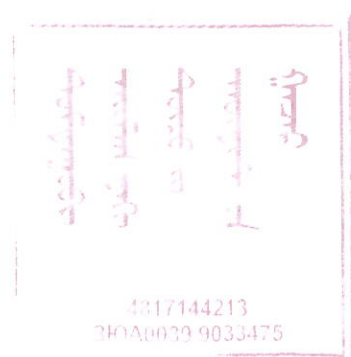

2. Сумын эдийн засгийг өсгөх, хөдөө аж ахуйн салбарын сэргэлт

- 2.1. Орон нутгийн төсвийн орлого, зарцуулалтанд тавих иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж иргэдэд ил тод мэдээлнэ.
- 2.2. Татварын оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлж, сумын төсвийн орлогыг нэмэгдүүлж орон нутгийн санхүүгийн чадавхийг сайжруулна.
- 2.3. Уул уурхайгүй “Эко хөдөө аж ахуйг хөгжүүлэх бодлого” сумын хөтөлбөрийг боловсруулан хэрэгжүүлж, бэлчээрийн даацад тохирсон уламжлалт мал аж ахуйг эдийн засгийн үр ашигтай эрхлэх бодлого барина.
- 2.4. Мал эмнэлэгийн үйлчилгээний чанарыг сайжруулах, хувийн мал эмнэлэг ажиллуулах хүсэлтэй эмч, мэргэжилтэнийг дэмжих, мал, амьтны гаралтай халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл бүс нутаг болгох.
- 2.5. Малчид хоршоолох замаар мах, сүү, арьс шир, ноос ноолуур, дайвар бүтээгдэхүүн ангилан ялгах болон боловсруулах цех байгуулах, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.
- 2.6. Сайхан-Овоо сумын хөдөө аж, ахуйн гаралтай чанарын шаардлага хангасан бүтээгдэхүүнийг төв суурин газрын /хот, аймаг/ зах зээлд нийлүүлэх нэрийн дэлгүүр байгуулахад дэмжлэг үзүүлж зээл тусламжинд хамруулах
- 2.7. Стандартын шаардлага хангасан мал нядлах цэгийн үйл ажиллагааг эхлүүлж тогтмолжуулан, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан мах, махан бүтээгдэхүүнийг зах зээлд нийлүүлэх.
- 2.8. Арьс, шир боловсруулах анхан шатны цехтэй болох.
- 2.9. Газар тариалан эрхлэгчдийг дэмжиж, төмс хүнсний ногооны хэрэглээний 50-аас доошгүй хувийг орон нутгаас хангах. Зуны хүлэмжийн аж ахуйг дэмжиж төмс хүнсний ногоо тариалалтыг нэмэгдүүлэх
- 2.10. Шилмэл мал, цагаан идээний болон жижиг дунд үйлдвэр эрхлэгчдийн бүтээгдэхүүний үзэсгэлэн худалдааг жил бүр зохион байгуулах.
- 2.11. Инженерийн хийцтэй гүн өрмийн болон энгийн уурхайн худаг сэргээн засварлах, шинээр гаргах ажлыг зохион байгуулна.

3. Хүрээлэн буй орчны хөгжил, аялал жуулчлалын салбарын сэргэлт

- 3.1. “Ногоон сум”хөтөлбөр батлуулан хэрэгжүүлнэ.
- 3.2. “Орхон-Онги” гол төслийг дэмжин ажиллана.
- 3.3. Сум тохижилтын журам боловсруулж сумын төвийн хог цуглуулах, тээвэрлэх ажлыг бие даан хэрэгжүүлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3.4. “Хоггүй цэвэрхэн сум” хөдөлгөөн өрнүүлж зориулалтын бус газар хог хаяхгүй дадал хэвшлийг төлөвшүүлэх, хөдөөгийн хур хогуудыг цэвэрлэнэ.

3.5. Өгөөдэй хааны өвлийн ордон Шаазант хотын түүхийг судлан дэлгэрүүлэх.

3.6. Сумын бахархал, онцлогийг харуулсан “Төгрөг хайрхан” аялал жуулчлалын төвийг шинээр барьж нүүдлийн соёл, орон нутгийн онцлогт тохирсон брэнд бүтээгдэхүүн үйлчилгээний нэр төрөл чанар дизайныг сайжруулан хөгжүүлж орон нутагт орох орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.

3.7. “GoMongolia” хөтөлбөрийн хүрээнд суманд зочлох гадаад жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ. Жуулчид үзүүлэх уламжлалт зан заншил нутгийн онцлог бүтээгдэхүүн үйлчилгээг сурталчлах “Адууны баяр” эвент арга хэмжээг тогтмолжуулна.

3.8. Гэр бааз байгуулах иргэд, малчдыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

3.9. “Морин Хөтөл” орчимд сум руу орох, гарах замд 1 километрээс багагүй урттай ногоон зурвас, цэцэрлэгт хүрээлэн бий болгож, иргэдийн амарч зугаалах, чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх нөхцлийг бүрдүүлнэ.

4. Боловсрол, эрүүл мэндийн салбарын сэргэлт

4.1. Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжиж, хамран сургалтыг нэмэгдүүлнэ

4.2. Нийтийн биеийн тамирыг хөгжүүлэх, орчинг бүрдүүлэх. Эрүүл амьдралын хэв маягийг дэмжсэн дасгал хөдөлгөөн, спорт нийтийн биеийн тамираар хичээллэх, эрүүл зөв хооллох, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх орчин бүрдүүлнэ.

4.3. ЕБСургуулийн сурагчдын өөрөө удирдах байгууллагыг дэмжин төлөвшүүлж, хүүхдийн багаас зөв дадал хэвшилд сургах.

4.4. “Шатар”, “Шагай харваа” дэд хөтөлбөрүүд боловсруулан хэрэгжүүлэх.

4.5. ЕБСургуулийн гадна хөлбөмбөгийн талбай байгуулна.

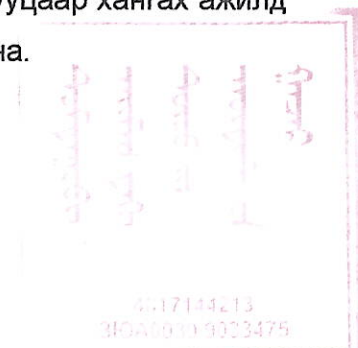
4.6. Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, архины хэрэглээг багасгах, хорт зуршлыг арилгах чиглэлээр төрийн бус байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

4.7. Эрүүл мэндийн төвийг шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах, өвчтөний онош, зургийг цахим орчинд нарийн мэргэжлийн эмчээс зөвлөгөө авч эмчлэх боломжийг хангаж цахим шилжилтийг эрчимжүүлнэ.

5. Бүтээн байгуулалт, нутгийн хөгжлийн сэргэлт

5.1. Төрийн жинхэнэ албан хаагч сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран чадахуйн болон шатлан дэвших зарчмын дагуу улс төрөөс ангид дарамтгүй ажлаа хийх боломжийг бүрдүүлнэ.

5.2. Сумын төвийн иргэд, төрийн албан хаагчдыг хямд орон сууцаар хангах ажилд хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллаж 24 айлын орон сууц барина.

- 5.3. Төрийн албан хаагчдыг ая тухтай тохилог орчинд иргэдэд үйлчилгээ үзүүлэх боломжоор хангаж "Нутгийн удирдлагын ордон"-ын барилга шинээр барина.
- 5.4. Нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн хэтийн төлөвлөгөөг боловсруулах
- 5.5. Сумын төвийн бохирын шугамыг ашиглалтанд оруулах, айл өрхийн дулаан, цэвэр шугамтай болгох ажлын эхлэлийг тавьж мэргэжлийн байгууллагаар ТЭЗҮ-г хийлгүүлэх
- 5.6. Сумын бизнес хөгжлийн төвийг тогтмол үйл ажиллагаанд оруулах, Жижиг дунд бизнес эрхлэгчид, спорт холбоодыг тохилог орчинд үйл ажиллагаа явуулах нөхцөл боломжоор хангаж байнгын байртай болгох
- 5.7. Төгрөг багт сүлжээний сайжруулалт хийнэ.
- 5.8. Шаардлага хангасан халуун усны тогтмол үйлчилгээг бий болгоно.
- 5.9. Сайхан-Овоо суманд соёлын төв шинээр барьж хуучин соёлын төвийг спорт цогцолбор хэлбэрээр засварлаж ашиглах
- 5.10. Өөр аймаг, суманд ажиллаж амьдарч байгаа нутгийн иргэд, нутгийн зөвлөлтэй хамтран "Шинэ санаа-330" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 5.11. Цахилгаан шугамын дэд станцын хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, 04-ын шугамын өргөтгөл хийнэ.

2025 ОНЫ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН НӨХӨН
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН САЙХАН-ОВОО
СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УРИА: Хөндөлгүй хөгжинө
Ухалгүй урагшилна.

2025 он

2024 ОНЫ САЙХАН-ОВОО СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ САЙХАН-ОВОО СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

ХӨНДӨЛГҮЙ ХӨГЖИНӨ
УХАЛГҮЙ УРАГШИЛНА.

“Алсын хараа-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, “Шинэ сэргэлтийн бодлого”, “Дундговь аймгийн нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх 2018-2028 дунд хугацааны хөгжлийн хөтөлбөр”, “Монгол Ардын намын “Шинэ сэргэлтийн бодлого, бүсчилсэн хөгжлийн реформ 2024-2028” зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд суурилан орон нутгийнхаа нийт иргэдийн саналд тулгуурлан уул уурхайгүй, уламжлалт хөдөө аж ахуй, аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, иргэдийнхээ амьдрах орчныг сайжруулах, өрх гэрийн амьдралын чанарыг дээшлүүлэх мөрийн хөтөлбөрийг 5 үндсэн бүлэг, 46 зорилтыг хэрэгжүүлж ажиллана.

1. Хүний хөгжил, өрхийн сэргэлт

- 1.1. “Амар амгалан гэр бүл” багц сургалтын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.2. “Шинэ үеийн Малчин” сумын малчдын уулзалт зөвлөгөөнийг 2 жилд 1 удаа зохион байгуулна.
- 1.3. Эмэгтэйчүүдийн чуулга уулзалтыг зохион байгуулж, тулгамдсан асуудлуудыг шийдвэрлэнэ.
- 1.4. Залуучуудын байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжин чуулга уулзалтыг 2 жилд 1 удаа зохион байгуулна.
- 1.5. Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд хүүхдийг асрамжилж буй иргэний хөдөлмөр эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.6. Залуучуудын бизнес эрхлэх боломж, гарааны бизнес эрхлэх нөхцлийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.7. Эрчим хүчний хэмнэлттэй, байгаль орчинд ээлтэй амины орон сууц барих, засварлах мэдээллээр хангах, хөнгөлөлттэй зээлд хамруулах.
- 1.8. Орон нутагт төрийн албаны орон тоо дутагдалтай байгаа нөхцөл байдалд онцгой анхаарал хандуулж тэднийг орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажиллаж амьдрах нөхцөл бололцоог хангах ажлыг бодлогоор дэмжиж ажиллах, нутгийн залуу боловсон хүчнийг бэлтгэх, ажлын байраар хангах.

3.4. “Хоггүй цэвэрхэн сум” хөдөлгөөн өрнүүлж зориулалтын бус газар хог хаяхгүй дадал хэвшлийг төлөвшүүлэх, хөдөөгийн хур хогуудыг цэвэрлэнэ.

3.5. Өгөөдэй хааны өвлийн ордон Шаазант хотын түүхийг судлан дэлгэрүүлэх.

3.6. Сумын бахархал, онцлогийг харуулсан “Төгрөг хайрхан” аялал жуулчлалын төвийг шинээр барьж нүүдлийн соёл, орон нутгийн онцлогт тохирсон брэнд бүтээгдэхүүн үйлчилгээний нэр төрөл чанар дизайныг сайжруулан хөгжүүлж орон нутагт орох орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.

3.7. “GoMongolia” хөтөлбөрийн хүрээнд суманд зочлох гадаад жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ. Жуулчид үзүүлэх уламжлалт зан заншил нутгийн онцлох бүтээгдэхүүн үйлчилгээг суртачлах “Адууны баяр” эвент арга хэмжээг тогтмолжуулна.

3.8. Гэр бааз байгуулах иргэд, малчдыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

3.9. “Морин Хөтөл” орчимд сум руу орох, гарах замд 1 километрээс багагүй урттай ногоон зурвас ,цэцэрлэгт хүрээлэн бий болгож, иргэдийн амарч зугаалах, чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх нөхцлийг бүрдүүлнэ.

4. Боловсрол, эрүүл мэндийн салбарын сэргэлт

4.1. Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжиж, хамран сургалтыг нэмэгдүүлнэ

4.2. Нийтийн биеийн тамирыг хөгжүүлэх, орчинг бүрдүүлэх. Эрүүл амьдралын хэв маягийг дэмжсэн дасгал хөдөлгөөн, спорт нийтийн биеийн тамираар хичээллэх, эрүүл зөв хооллох ,өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх орчин бүрдүүлнэ.

4.3. ЕБСургуулийн сурагчдын өөрөө удирдах байгууллагыг дэмжин төлөвшүүлж, хүүхдийн багаас зөв дадал хэвшилд сургах.

4.4. “Шатар”, “Шагай харваа” дэд хөтөлбөрүүд боловсруулан хэрэгжүүлэх.

4.5. ЕБСургуулийн гадна хөлбөмбөгийн талбай байгуулна.

4.6. Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, архины хэрэглээг багасгах, хорт зуршлыг арилгах чиглэлээр төрийн бус байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

4.7. Эрүүл мэндийн төвийг шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах, өвчтөний онош, зургийг цахим орчинд нарийн мэргэжлийн эмчээс зөвлөгөө авч эмчлэх боломжийг хангаж цахим шилжилтийг эрчимжүүлнэ.

5. Бүтээн байгуулалт, нутгийн хөгжлийн сэргэлт

5.1. Төрийн жинхэнэ албан хаагч сонгуулийн үр дүнгээс үл хамааран чадахуйн болон шатлан дэвших зарчмын дагуу улс төрөөс ангид дарамтгүй ажлаа хийх боломжийг бүрдүүлнэ.

5.2. Сумын төвийн иргэд, төрийн албан хаагчдыг хямд орон сууцаар хангах ажилд хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллаж 24 айлын орон сууц барина.

- 5.3. Төрийн албан хаагчдыг ая тухтай тохилог орчинд иргэдэд үйлчилгээ үзүүлэх боломжоор хангаж “Нутгийн удирдлагын ордон”-ын барилга шинээр барина.
- 5.4. Нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн хэтийн төлөвлөгөөг боловсруулах
- 5.5. Сумын төвийн бохирын шугамыг ашиглалтанд оруулах, айл өрхийн дулаан, цэвэр шугамтай болгох ажлын эхлэлийг тавьж мэргэжлийн байгууллагаар ТЭЗҮ-г хийлгүүлэх
- 5.6. Сумын бизнес хөгжлийн төвийг тогтмол үйл ажиллагаанд оруулах, Жижиг дунд бизнес эрхлэгчид, спорт холбоодыг тохилог орчинд үйл ажиллагаа явуулах нөхцөл боломжоор хангаж байнгын байртай болгох
- 5.7. Төгрөг багт сүлжээний сайжруулалт хийнэ.
- 5.8. Шаардлага хангасан халуун усны тогтмол үйлчилгээг бий болгоно.
- 5.9. Сайхан-Овоо суманд соёлын төв шинээр барьж хуучин соёлын төвийг спорт цогцолбор хэлбэрээр засварлаж ашиглах
- 5.10. Өөр аймаг, суманд ажиллаж амьдарч байгаа нутгийн иргэд, нутгийн зөвлөлтэй хамтран “Шинэ санаа-330” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 5.11. Цахилгаан шугамын дэд станцын хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, 04-ын шугамын өргөтгөл хийнэ.